

Janina Peltonen

PORILAISTEN SEITSEMÄSLUOKKALAISTEN KOKEMUKSIA
ARJESTA JA HYVINVOINNISTA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

PORILAISTEN SEITSEMÄSLUOKKALAISTEN KOKEMUKSIA ARJESTA JA HYVINVOINNISTA

Peltonen, Janina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toukokuu 2018
Sivumäärä: 50
Liitteitä: 2

Asiasanat: hyvinvointi, osallisuus, syrjäytyminen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia porilaisten seitsemäsluokkalaisten kokemuksia ja ajatuksia kokonaisvaltaisesti arjesta ja hyvinvoinnista. Kohderyhmäksi valikoitui seitsemäsluokkalaiset nuoret siksi, että nuorimmat nuoret jäävät usein tutkimusten ulkopuolelle. He kuitenkin ovat myöhemmin niitä nuoria, joista on jo olemassa enemmän tutkimustietoa. Tavoitteena oli selvittää, mitä nuoret kaipaisivat enemmän arkeensa sekä sitä, mikä heidän elämässään on jo hyvin, ja jota voidaan vahvistaa.

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Satakunnan yhteisökeskuksen kanssa, joka koordinoi Poriin perustettavan Me-talon toimintaa. Työskentely opinnäytetyön eri vaiheissa tapahtui tiiviisti yhteistyössä Satakunnan yhteisökeskuksen Me-talon koordinaattorin ja järjestösihteerin kanssa. Yhteistyökumppani oli tehnyt jo ennen opinnäytetyötäni haastatteluja nuorille, joten opinnäytetyötutkimuksessa mukailtiin aiemmin käytettyä haastattelurunkoa.

Tutkimus toteutettiin yksilöhaastatteluna, jonka aineisto analysoitiin teemoittelun ja tyypittelyn avulla. Yksilöhaastattelu valikoitui menetelmäksi, jotta aineistoa olisi helpompi hyödyntää, kun nauhoitteessa kuuluisi vain yhden nuoren vastaukset. Teemoittelu oli luonnollinen analysointimenetelmä, koska haastattelukysymykset oli valmiiksi jaettu hyvinvoinnin osa-alueiden mukaan teemoihin. Niistä muodostuivat haastatteluaineistonkin teemat. Teemat olivat vapaa-aika ja harrastukset, perhe, ystävyys-suhteet, sosiaalinen media ja netinkäyttö, mielen hyvinvointi ja jaksaminen sekä tulevaisuus ja haaveet. Tyypittely tapahtui teemojen sisällä eritellen erilaiset vastaukset omiin ryhmiinsä.

Haastatteluilla tavoitettiin 51 seitsemäsluokkalaista. Tutkimus osoitti, että porilaiset seitsemäsluokkalaiset nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin. Joitakin poikkeuksia tietysti mahtui joukkoon ja heillä syrjäytymisen riskitekijöitä oli kasautunut jonkin verran. Merkittävimmät syrjäytymisen riskitekijät olivat pitkään jatkunut kiusatuksi tuleminen ja ystävien puute.

EXPERIENCES ABOUT EVERYDAY LIFE AND WELL-BEING OF SEVENTH-GRADERS OF PORI

Peltonen, Janina

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

May 2018

Number of pages: 50

Appendices: 2

Keywords: welfare, social engagement, social exclusion

The purpose of this thesis was to research experiences and thoughts about everyday life and well-being of the youth going to seventh grade in Pori. The youngest of the youth get usually left out of researches so that is the reason why seventh-graders were chosen as the target group of this research. The purpose was to find out what the youth want more in their everyday life and what is good in their life already.

This thesis was created in collaboration with Satakunnan yhteisökeskus that coordinates operations of the Me-talo that is going to be opened in Pori. Work was done with the coordinator of Me-talo and the secretary of Satakunnan yhteisökeskus in the different phases of this thesis. The partner had done some interview studies before this thesis, so the previous questions were used as a guide in the making of the interview questions in this thesis.

The research was executed by an interview where the youth were interviewed one by one and the data was analyzed by themes and types. The one-person interview was chosen as a method, so the data would be easier to use later because there is only one interviewee's answers on the recording. Because interview questions were divided by themes already it was only natural to divide the answers by those themes. The themes were: free time and hobbies, family, friendship, social media and internet, mental health and coping and future and dreams. Then dividing the data by types was made within the themes.

There were 51 interviewees in this research. The research indicated that the seventh-graders in Pori feel mainly well. Of course, there were some exceptions among the sampling that had accumulated risks of social exclusion. The most significant risks of social exclusion were continuous bullying and lack of friends.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY JA OSALLISUUS.....	7
2.1	Syrjäytymisen ja osallisuuden määrittelyä.....	7
2.2	Syrjäytymisen ehkäisy	9
2.3	Oppilas- ja opiskelijahuolto osana nuorten syrjäytymisen ehkäisyä	11
3	HYVINVOINNIN OSA-ALUEET	11
3.1	Perheen merkitys.....	12
3.2	Ystävyys-suhteet hyvinvoinnin edistäjinä.....	13
3.3	Vapaa-aika ja harrastukset	14
3.4	Sosiaalinen media ja netinkäyttö	16
3.5	Mielen hyvinvointi ja jaksaminen.....	17
3.6	Tulevaisuus ja haaveet	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1	Tutkimuskysymykset	19
4.2	Tutkimuksen työelämäyhteys	19
4.3	Laadullinen tutkimus	20
4.4	Aineistonkeruumenetelmä	20
4.5	Haastatteluaineiston kerääminen ja litterointi.....	21
4.6	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	23
5	TULOKSET	24
5.1	Perustietoja.....	24
5.2	Nuorten asuinalueet	24
5.3	Mitä nuoret tekevät vapaa-ajallaan?	25
5.3.1	Ohjattu ja omatoiminen harrastustoiminta	25
5.3.2	Muu vapaa-aika	27
5.4	Ihmissuhteet	29
5.4.1	Perhesuhteet ja yhteinen tekeminen perheen kanssa	29
5.4.2	Ystäväpiiri	30
5.4.3	Luotettavat ihmissuhteet.....	31
5.5	Sosiaalinen media ja netinkäyttö	31
5.5.1	Sosiaalisen median palvelut	31
5.5.2	Hyvät ja huonot puolet sosiaalisessa mediassa	33
5.5.3	Verkkopelit ja ystävät netin kautta	34
5.6	Nuoret koulussa ja työelämässä	35
5.6.1	Kokemukset koulunkäynnistä	35
5.6.2	Opiskelu peruskoulun jälkeen	35

5.6.3	Oppilaiden kuuleminen koulussa	36
5.6.4	Työkokemus	37
5.7	Mielen hyvinvointi ja jaksaminen.....	38
5.7.1	Yleiskuva nuorten hyvinvoinnista.....	38
5.7.2	Keinoja käsitellä stressiä ja pahaa mieltä	39
5.7.3	Kiusaamisen kokemukset	39
5.7.4	Kokemukset päihteidenkäytöstä	41
5.8	Haaveita sekä ajatuksia tulevaisuudesta	42
5.8.1	Haaveet ja niiden toteuttaminen	42
5.8.2	Tulevaisuuden pelkoja ja uhkia	43
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	43
6.1	Opinnäytetyöprosessin arviointi	43
6.2	Nuorten elämää Porissa.....	45
6.3	Palvelujen tarve Porissa	45
6.4	Opinnäytetyön jälkeen	46
	LÄHTEET.....	48
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin porilaisten seitsemäsluokkalaisten nuorten kokemuksia arjesta ja nuorille suunnatuista palveluista sekä sitä, miten seitsemäsluokkalaisten nuoret kokevat elämänsä Porissa. Opinnäytetyöstäni syntyvän kartoituksen pohjalta Poriin perustettavaan Me-taloon voidaan luoda ja ideoida palveluja, jotka vastaavat nuorten tarpeisiin. Opinnäytetyöni yhteydessä palvelut sisältävät niin varsinaiset lain mukaiset nuorten palvelut kuin vaikkapa nuorten harrastusmahdollisuudet. Aineistonkeruussa käytin yksilöhaastattelua ja aineiston analysoin teemoittelun ja tyypittelyn avulla.

Yhteistyökumppaninani toimi Satakunnan yhteisökeskus. Yhteistyökumppani voi käyttää opinnäytetyötäni raporttina, jonka avulla pystytään perustelemaan erilaisten palvelujen tarve Poriin tulevaan Me-taloon. Opinnäytetyöni aineistoa on helppo käyttää myös jatkotutkimukseen, esimerkiksi opinnäytetyöhön, jossa paneudutaan tarkemmin tiettyihin esille nouseviin teemoihin.

Satakunnan yhteisökeskus valikoitui yhteistyökumppaniksi, kun otin yhteyttä Porin kaupungin sivistystoimen toimialajohtajaan loppuvuodesta 2017. Olin aiemmin kuullut, että heillä voisi olla tarjota opinnäytetöiden aiheita. Sivistystoimen toimialajohtajan kautta sain yhteyden Satakunnan yhteisökeskukseen ja opinnäytetyön suunnittelu alkoi. Työskentelin opinnäytetyön eri vaiheissa tiiviisti Satakunnan yhteisökeskuksen Me-talon koordinaattorin ja järjestösihteerin kanssa. He olivat apuna tutkimusaineiston keruussa sekä litteroinnissa ja heiltä pystyin kysymään neuvoja ja toiveita missä tahansa opinnäytetyön työvaiheessa.

Opinnäytetyöni aiheelle oli selkeä tarve, sillä Satakunnan yhteisökeskus oli suunnitellut opinnäytetyöni kaltaista selvitystyötä jo aiemmin. Kohderyhmä opinnäytetyöhön on valittu sillä perusteella, että usein nuorimmat nuoret jäävät vähemmälle huomiolle, ja nyt halutaan myös heidän äänensä kuuluviin. Seitsemäsluokkalaisten haastattelussa päästiin paneutumaan sellaisiin asioihin, jotka heille ovat tärkeitä. Opinnäytetyön aihe on itsessään melko laaja, ja tarkoituksena ei ole paneutua vain tiettyyn aihealueeseen nuorten elämässä, vaan kartoittaa kokonaisvaltaisesti nuorten elämää, jotta johtopäätöksissä on mahdollista päätellä palveluja, joita nuoret tarvitsevat Me-taloon.

2 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY JA OSALLISUUS

2.1 Syrjäytymisen ja osallisuuden määrittelyä

Syrjäytyneistä nuorista ja heidän määrästään on keskusteltu jo pitkään ja eri arvioiden mukaan syrjäytyneitä nuoria on Suomessa 14 000 – 100 000 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a). Tällä hetkellä syrjäytyneitä nuoria on arviolta hieman alle 69 000 koko Suomessa (Me-säätiön www-sivut 2018). Ensisijainen askel syrjäytyneiden nuorten saattamiseen takaisin työmarkkinoille on koulutus. Täytyy ottaa huomioon, että syrjäytyneiden joukossa on niitäkin nuoria, joihin käsite ei täysin päde. Nämä nuoret ovat esimerkiksi valmentautuvia urheilijoita, oppilaitoksiin pyrkiviä, omaishoitajia, tulottomia taiteilijoita tai ns. pimeitä töitä tekeviä. (Myrskylä 2012, 2-3.)

Vuoden 2012 EVA Analyysissä syrjäytyneet on määritelty siten, että he ovat sellaisia työvoiman ja opiskelun ulkopuolisia nuoria, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Siksi analyysistä on poistettu 15-29 -vuotiaiden nuorten joukosta ne, jotka ovat työelämässä, opiskelijoita tai muulla tavalla eivät täytä syrjäytymisen kriteereitä. (Myrskylä 2012, 2.) Saman ikäisistä syrjäytyneistä nuorista työttömiä työnhakijoita oli 37 % ja muita työvoiman ulkopuolisia jopa 63 %. Nämä viimeksi mainitut 63 prosenttia ovat eniten syrjäytyneitä, koska he eivät näy missään tilastoissa. (Myrskylä 2012, 2.) Tilastojen ulkopuoliset nuoret täytyisi saada ensin edes yhden palvelun piiriin, jotta heistä jäisi jälki tilastoihin. Koska kukaan ei tiedä, keitä ja millaisissa elämäntilanteissa he ovat, on heitä erittäin vaikea tavoittaa. Mitä kauemmin nuori on palvelujen ulkopuolella, sen vaikeampi koulutukseen ja työelämään on päästä. Ulkopuolisuuden jatkuessa ainakin kolme vuotta, enää vain viidesosa syrjäytyneistä nuorista suorittaa tutkintoja. (Myrskylä 2012, 2.)

Erot arvioiden välillä johtuvat siitä, että syrjäytymiselle ei ole tarkkaa määritelmää. Erilaisista poikkileikkaustilastoista voidaan huomata huono-osaisuuden tiloja tai syrjäytymisen riskejä. Niistä ei vielä pystytä kertomaan, kuka on syrjäytynyt, mutta se voidaan määrittää, monelleko on kasautunut syrjäytymisen riskitekijöitä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a.) Syrjäytymisen ehkäisyssä onkin kyse syrjäytymisen

riskitekijöiden ja niiden vaikutusten eliminoinnista, mutta sitä ennen on määriteltävä, mitä ollaan ehkäisemässä.

Useimmiten syrjäytyminen käsittää yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle jäämisen ja sen hyvinvointivaikutukset. Yhteiskunnallisilla järjestelmillä tarkoitetaan esimerkiksi koulutusta ja työmarkkinoita. Näiden lisäksi myös elämänhallintaan ja terveyteen liittyvät ongelmat sekä sosiaalisten suhteiden vähyys ovat keskeisiä asioita syrjäytymistä määriteltäessä. Nuorten mielestä merkittävin seikka syrjäytymisessä on ystävien puute. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a.) Joka kolmas palvelujen ulkopuolelle jäävä syrjäytyy pysyvästi (Myrskylä 2012, 15).

Me-säätiön kaaviosta voidaan huomata, että vuodesta 2006 lähtien syrjäytyneiden määrä on kasvanut. Kaaviossa on merkitty syrjäytyneiden määrä neljän kuukauden välein ja voidaan todeta, että syyskuisin syrjäytyneitä on ollut vähiten tammi- ja toukokuuhin verrattuna. Siihen varmasti vaikuttaa lukuvuoden alku, jolloin osa syrjäytyneistä nuorista on päässyt koulutuksen piiriin. Välittömästi toukokuun jälkeen voidaan nähdä syrjäytymispiikki, mikä puolestaan kertoo opintojen loppumisesta toukokuussa, jonka jälkeen ollaan ilman opiskelu- ja työpaikkaa. (Me-säätiön www-sivut 2018.)

Nuoret yksinasuvat miehet ovat suuressa syrjäytymisriskissä, sillä syrjäytyneistä miehistä yksin asuu kaksin- tai kolminkertainen määrä naisiin verrattuna. Parisuhteen solmiminen alentaa kantaväestöön kuuluvien miesten syrjäytymisriskiä ja naisilla puolestaan parisuhteella on käänteinen vaikutus. (Myrskylä 2012, 6.) Jos nuorten lähiverkosto on nuoren tukena ja nuorella on läheisiä ystäviä, vähentää se syrjäytymisen riskiä. Erityisten poikien, mutta myös tyttöjen läheisiä ihmissuhteita tulee vahvistaa jo siinä vaiheessa, kun nuori ei vielä asu yksin. Jos nuorella on huono tukiverkosto ja hän muuttaa yksin, jää yhteydenpito muihin erittäin vähäiseksi, jolloin syrjäytyminen mahdollistuu. Nuorten hyvinvointia ja osallisuutta täytyy tukea muutenkin kuin läheisten ihmissuhteiden osalta, jotta huono-osaisuus ei kasautuisi liian suureksi siinä vaiheessa, kun nuori muuttaa asumaan yksin. Kun hyvinvoinnin palikat ovat kunnossa, on harppaus itsenäiseen elämään hieman lyhyempi.

Osallisuus koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat having, acting ja belonging. Having tarkoittaa sitä, että yksilöllä on käytössään riittävät aineelliset resurssit, acting

sitä, että hän on toimijan roolissa hänen omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa ja belonging sitä, että hänellä on sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita sekä jäsenyyttä erilaisissa ryhmissä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017c.) Työnteko, harrastukset, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat asioita, joiden kautta ihminen kokee itsensä osalliseksi erilaisissa yhteisöissä. Syrjäytyneet jäävätkin pois siitä tunteesta, koska he kokevat olevansa ulkopuolisia eri yhteisöistä. Kun ihminen kokee, ettei ole osallinen mihinkään, on se lamauttava kokemus, sillä ihminen kaipaa sosiaalista kanssakäymistä toisten kanssa ja tunnetta ryhmään kuulumisesta. (Harju 2004.) Osallisuudessa tärkeässä osassa ovat kokemukset yhteenkuuluvuudesta ja sitä, että on tärkeä. Merkittävä tekijä itsensä tärkeäksi kokemisessa on kyky ja mahdollisuus päättää omaa elämää koskevista asioista. (Mero 2013.)

Suomen kielessä sana osallisuus on monikerroksinen ja viittaa niin kykenemiseen ja tavoittelemiseen kuin olemiseen ja kiinnittymiseen voimavaroihin (Isola 2017, 10). Ihmisellä on yhdeksän eri tarvetta, jotka ovat yhteydessä myös osallisuuden kokemukseen. Tarpeet ovat olemassaolo, turva, tunteet, ymmärtäminen, osallistuminen, joutilaisuus, luovuus, identiteetti ja vapaus. Kun tarpeita saa tyydytetyksi, osallisuus kasvaa. Ihmisen tarpeet esiintyvät olemisen, omistamisen, tekemisen ja vuorovaikutuksen osa-alueilla ja ne ovat riippuvaisia toisistaan. Osallisuuden kokemukset muodostuvat vuorovaikutuksesta muihin ihmisiin sekä ympäristöön. (Isola 2017, 10-12, 16.) Syrjäytyminen ja osallisuus ovat siis vastakohtia keskenään, jolloin syrjäytymisen ehkäisy on osallisuuden lisäämistä siltä osin kuin sitä puuttuu tai se on vajavaista.

2.2 Syrjäytymisen ehkäisy

”Nuorten syrjäytymisestä puhuttaessa tulee ymmärtää erilaisia huono-osaisuuden osa-alueita sekä kiinnittää huomiota niiden ketjuuntumiseen ja päällekkäisyyteen” (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a). Koska syrjäytymisessä on usein kyse siitä, että jokin ihmisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellinen tekijä puuttuu, on syrjäytymisen ehkäisyssä ymmärrettävä, mikä se tekijä on kullakin nuorella ja paneutua sen tekijän palauttamiseen kyseisen ihmisen elämään.

Syrjäytymisen ehkäisyä tulee tehdä monialaisesti. Yksilöä ja hänen perhettään tulee tukea riittävästi, ja myös yhteiskunnan täytyy tehdä töitä sen eteen, että syrjäytyminen vähenee ja hyvinvointierot kapenevat. Päättäjien täytyy mahdollistaa, että sellaisia rakenteita purettaisi, jotka lisäävät syrjäytymistä ja sen riskitekijöiden kasautumista sekä luoda sellaisia järjestelmiä, joilla nuoria saadaan osallistettua ja syrjäytymistä vähennettyä. Jo lapsuuden elinolot vaikuttavat siihen, kuinka todennäköisesti yksilö syrjäytyy. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016b.) Yksilön tasolla muun muassa geneettiset, biologiset, psykososiaaliset ja sosioekonomiset tekijät vaikuttavat yhdessä huono-osaisuuden ylisukupolveutumiseen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a). Perheen tilanne tulee kartoittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ja tukea koko perhettä niin, että vanhemmilla on valmiudet ja keinoja tukea lastaan osallisuudessa. Mikäli vanhemmat eivät yksin siihen kykene, tulee heille tarjota asianmukaisia palveluja. Vaikka voidaan todeta, että lapsuuden elinolot ovat vahvasti yhteydessä myöhempien elämänvaiheiden hyvinvointiin, tutkimustulosten mukaan yksilön hyvinvointi ei määrydy ennalta lapsuusajan olosuhteiden perusteella. Vanhempien ongelmat, eivät siis automaattisesti siirry lapsille. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on kiinnostanut päätöksentekijöitä jo kauan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016b). Esimerkiksi nuorisotakuu kehitettiin siksi, että mahdollisimman moni nuori saataisi koulutukseen tai työhön mahdollisimman nopeasti, jolloin syrjäytyminen ja sen riskit eivät pääsisi kasvamaan nuorelle liian suureksi taakaksi. Nuorisotakuu on tarkoitettu kaikille alle 25-vuotiaille nuorille, joilla ei ole työtä tai koulutusta ja sen tarkoituksena on edistää nuorten työllisyyttä ja lisätä nuorten koulutusta sekä ammattitaitoa. Myös alle 30-vuotiaat vastavalmistuneet nuoret on huomioitu nuorisotakuussa. Heille tarjotaan työ- tai opiskelupaikkaa taikka jotakin työkykyä edistävää palvelua kolmen kuukauden sisällä nuoren työttömäksi ilmoittautumisesta. Työkykyä edistäviä palveluja ovat esimerkiksi työkokeilut tai kuntoutuspaikat sekä työpajajaksot. (Nuorisotakuun [www-sivut](#) n.d.) Jokaisen nuoren kannattaa ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, jos on vailla opiskelu- tai työpaikkaa, koska jo kolmen kuukauden sisällä siitä on luvattu tarjota apukeinoja opiskelu- tai työpaikan saamiseen.

2.3 Oppilas- ja opiskelijahuolto osana nuorten syrjäytymisen ehkäisyä

Peruskoulua käyvät sekä opiskelevat nuoret viettävät ison osan arkipäivästään koulussa. Koulussa työskentelee monen alan ammattilaisia, jotka ovat nuorten käytettävissä, mutta nuoret eivät välttämättä itse hakeudu heidän luokseen. Niin opettajien, oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon kuin muidenkin koulussa toimivien aikuisten tulee kiinnittää huomiota nuorten hyvinvointiin arvioimalla nuorten käytöstä ja aktiivisuutta koulussa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §; Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 886/2017, 3 §, 6 §.)

Terveydenhoitajalla on ehkä paras suhde nuoriin siltä kannalta, että nuoret tietävät, että terveydenhoitaja on salassapitovelvollinen ja jokainen käy terveydenhoitajalla vähintäänkin säännöllisessä terveystarkastuksessa. Terveystarkastuksissa tulee kartoittaa laaja-alaisesti nuoren asioita myös suoranaisten terveydenhoidollisten asioiden ulkopuolelta. (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 6 §, 9 §.)

Kouluissa on myös tärkeää kertoa, milloin psykologi tai kuraattori ovat saatavilla, jotta nuoret osaavat hakeutua heidän luokseen, kun he tarvitsevat apua, joka ei ole niinkään terveydenhoidollista. Varmasti myös moni terveydenhoitaja tekee paljon kuraattorinkin töitä, koska hän on nuorille ehkä hieman tutumpi henkilö, ja terveydenhoitaja myös ohjaa oppilaita kuraattorin vastaanotolle. Nuoren kanssa keskustelu onnistuu myös esimerkiksi terveystarkastuksen yhteydessä. Psykologin tai kuraattorin kanssa täytyy päästä keskustelemaan seitsemän päivän kuluessa pyynnöstä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 §).

3 HYVINVOINNIN OSA-ALUEET

Hyvinvointi liittyy kaikenlaiseen sosiaalialan työhön, sillä kaikki sosiaalialan palvelut pyrkivät parantamaan asiakkaiden hyvinvointia. Opinnäytetyössäni keskityn nuorten

hyvinvointiin sen eri osa-alueiden kautta ja ne ovat: vapaa-aika ja harrastukset, perhe, ystävyysuhteet, sosiaalinen media ja netinkäyttö, mielen hyvinvointi ja jaksaminen sekä tulevaisuus ja haaveet. Haastattelukysymykset liittyvät myös edellä mainittuihin hyvinvoinnin osa-alueisiin.

3.1 Perheen merkitys

Usein ajatellaan, että perhe tarkoittaa vanhempia ja heidän lapsiaan, yksinhuoltajavanhempia ja heidän lapsiaan sekä lapsettomia pareja. Ne eivät kuitenkaan ole ainoat perhemuodot, vaan perhe voi olla myös yhden tai useamman ihmisen, usean sukupolven tai sisaruksen talous. Perhe on siis sosiaalinen verkosto, jonka jäsenillä on läheinen suhde keskenään. Perheen aikuisten hyvinvointi ja kyvykkyys sekä perheen tunneilmapiiiri vaikuttavat jokaisen perheenjäsenen hyvinvointiin. Perheet ovat nykyään pienempiä kuin ennen ja perhe perustetaan vanhempana kuin esimerkiksi vielä 30 vuotta sitten. Perheenjäsenet ovat tasavertaisempia keskenään ja riippumattomampia toisistaan, ja se koskee myös lapsia. (Suomen Mielenterveysseura n.d.b.)

Erilaiset perheiden roolit opitaan jo lapsena ja ne ohjaavat toimintaa vielä aikuisenakin. Perheen voimavarat vaikuttavat koko perheen hyvinvointiin. Voimavaroja voidaan tarkastella usealla eri tasolla, jotka ovat perheenjäsenten henkilökohtaiset voimavarat sekä perheen sisäiset ja ulkopuoliset voimavarat. Vahvistamalla yhteyttään, avoimella keskustelulla ja huumorilla perhe voi omin keinoin vahvistaa itseään. Tukiverkosto perheen ympärillä on merkittävä osa hyvinvointia, koska se vahvistaa perheen ulkoisia voimavaroja, ja siltä voi saada neuvoja sisäisten voimavarojen kehittämiseen. (Suomen Mielenterveysseura n.d.b)

Vahvat suhteet luovat luottamusta ja uskoa esimerkiksi toisiin ihmisiin tai tulevaisuuteen. Monelle nuorelle perhe on läheisin kontakti, mutta myös läheiset ystävyysuhteet voivat olla mainitun laisia vahvoja suhteita. Vaikka nuorten keskuudessa on havaittavissa ”perhe on pahin” -asennetta, on se eittämättä yksi tärkeimmistä hyvinvoinnin lähteistä myös nuorille. Perheen keskeisellä dynamiikalla on suuri vaikutus siihen, miten nuori kokee itsensä, sillä nuori heijastaa itseään suhteessa perheeseen sekä kuhunkin perheenjäseneseen. Esimerkiksi nopeat ja suuret perhesuhteiden muutokset voivat

vaikuttaa negatiivisesti nuoren minäkäsitykseen sekä luottamussuhteisiin, vaikkakaan muutokset eivät ole suoraan yhteydessä perheen kriiseihin. Hyvä perheyhteisyys taas tukee nuoren kasvua ja kehitystä suhteessa itseensä ja yhteiskuntaan. Kun perheessä on rajoja ja rakkautta sopivassa suhteessa, nuori voi hyvin. (Jokinen, K. n.d.)

Perheitä on monenlaisia ja perhetilanteet sekä perheet muuttuvat. Ydinperhe ei ole ainoa perhemuoto, vaan perheeksi voidaan kokea muun muassa muita sukulaisia, sisarusten perheitä, kavereita tai lastensuojelun kautta muodostuneita suhteita. Nuoret kokevat tärkeäksi sen, että tärkeitä ihmissuhteita ei katkaista, vaikka asuminen muuttuisikin, ja että nuorta kuunnellaan ja hänen kanssaan keskustellaan. (Peltonen, Lahtinen & Westlund 2018.)

3.2 Ystävyysuhteet hyvinvoinnin edistäjinä

Nuorten elämässä ystävyys- ja kaverisuhteet ovat merkittävässä roolissa ja iso osa vapaa-ajasta vietetäänkin ystävien kanssa. Ystävät ovat vertaisia, joiden kanssa uskalletaan helpommin tehdä jotakin uutta tai joille kerrotaan iloista ja suruista. Kuten muutkin sosiaaliset suhteet, ovat ystävyysuhteet tärkeitä keinoja rakentaa ja reflektoida omaa itseään. (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 29.) Lähes puolet nuorista tapaavat vapaa-ajallaan ystäviään päivittäin ja yli 80 prosenttia nuorista vähintään viikoittain. Nuorille ystävyysuhteissa on tärkeää, että ne ovat vastavuoroisia, luottamuksellisia ja pyyteettömiä. (Aaltonen ym. 2011, 32.) Nuorille on erittäin tärkeää kuulua johonkin porukkaan, ja että heidät koetaan hyväksytyksi omana itsenään. Ystävien seurassa täytyy pystyä olemaan luontevasti oma itsensä ja omista asioista on pystyttävä kertomaan jollekin.

Nuorten on helppo tutustua uusiin ihmisiin kavereiden kautta, jotka tutustuttavat uuteen porukkaan. Monella nuorella ystävyysuhteet ovat alkaneet jo lapsuudessa, jolloin uusiin ihmisiin on tutustuttu lähinnä sitä kautta, että on leikitty samoilla alueilla tai oltu samassa koulussa. Osa ystävyysuhteista alkaa niin huomaamatta, että nuorten on vaikea määrittää, mistä ystävyysuhteet ovat alkaneet, sillä ystävyyttä ei välttämättä reflektoida, vaan se usein vain on olemassa. (Aaltonen ym. 2011, 33-34.) Uusia ystävyysuhteita luodaan kaikissa elämänvaiheissa, mutta erityisesti lapsuudessa ja

nuoruudessa muodostuneet ystävyyksillä on erityinen paikka elämässä. Kun nuorella on ystäviä ajalta, jolloin muut eivät ole tunteneet häntä, on aivan erityistä, että saa jakaa kokemuksia ja muistoja sellaisen ystävän kanssa, joka todella tuntee kauttaaltaan. Jokainen ystävyysuhde, kuten mikä tahansa ihmissuhde, vaatii ylläpitoa, jotta se kestää pitkään. Monet kokevat, että vahvimmat ystävyysuhteet kestävät pitkän, jopa vuosien mittaisen, tauonkin. (Suomen Mielenterveysseura n.d.c.)

3.3 Vapaa-aika ja harrastukset

Vapaa-ajan palvelujen saatavuuteen nuorten kohdalla vaikuttaa, miten pitkät välimatkat heillä on kulkea kyseisiin palveluihin. Kasvukeskusten ulkopuolella ne vaikuttavat palvelujen saatavuuteen aivan eri tavalla kuin kaupungeissa. Myös esimerkiksi vertaissuhteiden ongelmat tai lähiön rajat saattavat määrittää vapaa-ajan käyttöä. (Peltola & Moisio 2017, 31.) Palvelun järjestävällä taholla on suuri vastuu nuorten osallisuuden kannalta, sillä palvelua suunniteltaessa on otettava huomioon, että kohderyhmän jäsenillä on pääsy palveluihin (Peltola & Moisio, 32).

Vapaa-aikanaan nuoret usein hengailevat ystävien kanssa. Hengailulle ei ole tarkkaa määritelmää, sillä se sisältää rentoa yhdessäoloa, jolloin ei ole pakko erityisesti tehdä mitään, mutta voidaan kuitenkin olla yhdessä ystävien kanssa. Hengailua ei siis pidetä välttämättä varsinaisena tekemisenä, enemmänkin tekemättä olemisena. Nuoret määrittelevät myös vapaa-ajan käsitteen melko vapaasti. Vapaa-aika on nuorille aikaa, jolloin ei ole mitään pakollista tekemistä, jolloin siis harrastuksiakaan ei välttämättä ajatella vapaa-ajaksi, vaan enemmänkin vapaa-ajan sisällä tehtäväksi aktiviteetiksi. (Aaltonen ym. 2011, 43-45.)

Nuorten harrastaminen on vuoden 2015 vapaa-aikatutkimuksen sekä kouluterveyskyselyn perusteella kasvussa ja 89 prosentilla 7-29 -vuotiaista lapsista ja nuorista on jokin harrastus. Harrastavien nuorten määrä vaihtelee ikäkausittain ja 15-19 vuoden iässä määrä on pienempi kuin muissa ikäluokissa. Harrastavien nuorten määrä laskee nuoremmissa ikäluokista 15-19 vuoden ikään asti, kunnes se jälleen lähtee nousuun. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 14.) Nuoret mieltävät usein harrastukseksi vain ohjatun toiminnan, eikä yksin tai kaverin kanssa tekemistä lasketa harrastamiseksi

(Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 15). Jos siis ei huomata selittää nuorille, että harrastuksilla tarkoitetaan myös omatoimista tekemistä, voi se vaikuttaa tilastoissa harrastusten määrään laskevasti.

Tutkimustulokset osoittavat, että on tärkeää, että perheessä liikutaan ja tehdään muitakin asioita yhdessä. Mitä enemmän lapsi liikkuu perheen kanssa yhdessä, sitä todennäköisemmin hän liikkuu aikuisena, kun on muuttanut omilleen. Vanhempien esimerkillä on siis huomattava vaikutus lasten ja nuorten innostukseen liikunnasta, jopa suurempi vaikutus kuin harrastusten maksamisella ja sinne kuljettamisella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 15.) Lasten elämä yleisesti on nykyään kiireistä, johon vaikuttaa esimerkiksi vanhempien työn vaatimukset, eivätkä lapset voi vaikuttaa niiden luomaan kiireeseen itse millään tavalla. Toinen merkittävä kiireen luoja on tietokoneen lisääntynyt käyttö, joka sisältää verkkososiaalisuuden. Monet lapset ja nuoret viettävätkin vapaa-aikaansa internetissä ja sen lisäksi heillä on runsaasti harrastuksia sekä toimintaa kerhoissa, järjestöissä ja yhdistyksissä. Ei ihmeäkään, että jo peruskoululaisilla kasvokkain tapahtuvaa seurustelua on vähemmän kuin aiemmin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 15.)

Harrastaminen on nuorille tärkeää monestakin syystä. Harrastukset kasvattavat sosiaalista pääomaa sekä vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta, jos harrastus ei ole itsenäistä tekemistä. Harrastuksissa nousee esille kasvotusten tapahtuva vuorovaikutus, itsensä kehittäminen, unelmat ja niiden toteuttaminen sekä omien vahvuuksien löytäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 9.) Erilaisiin vähemmistöihin kuuluville harrastaminen on vähäisempää verraten kaikkiin nuoriin. Myös asuinalueella on merkitystä harrastaneisuuden määrään, sillä yli puolet nuorista toivovat omalle asuinalueelleen mieleistä tekemistä nuorille ja yli kolmannes nuorista on sitä mieltä, että mieleiset harrastuspaikat sijaitsevat liian kaukana. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 16-17.)

Oman kaverin merkitys myös harrastuskaverina on suuri lapselle, jolla ei ole aikaisempia kokemuksia harrastustoiminnasta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 19). Opetus- ja kulttuuriministeriön Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen -työryhmä toteaa julkaisussaan, että nuorilla tulee olla yhtäläiset ja tasavertaiset mahdollisuudet harrastaa, minkä takia edullista ja matalankynnyksen

harrastustoimintaa tarvitaan lisää. Jos sen lisäksi kuntien tiloja otettaisiin laajemmin käyttöön harrastustoimintaa varten, harrastusten järjestäjille olisi enemmän toimintaa tukevia avustusmuotoja sekä harrastustoiminnan suunnittelussa hyödynnettäisiin paremmin tietoa, olisi myös vähävaraisten perheiden lapsilla paremmat mahdollisuudet harrastaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 36.)

Julkaisussa on nostettu Porin Tiäksää-, Ekstiä- ja Kaistiät -passit esiin hyvänä käytäntönä. Passit jaetaan 7.-9. -luokkalaisille ja ne ovat voimassa lukuvuoden ajan. Niillä nuoret voivat osallistua ilmaiseksi erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin ja harrastuksiin ja passit sisältävät myös ilmaisia linja-automatkoja. Muita mainittuja hyviä käytäntöjä ovat muun muassa Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelma, joka tukee syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja harrastamista sekä Hyvä vapaa-aika -hanke, jossa nuorisotyöntekijät jalkautuivat viiteen yläkouluun Helsingissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 39.)

3.4 Sosiaalinen media ja netinkäyttö

Sosiaalinen media eli internetin palvelut ja sovellukset, joissa voi tuottaa itse sisältöä kyseiseen palveluun tai sovellukseen sekä kommunikoida muiden käyttäjien kanssa. Sosiaalisen median nimi tulee siitä, että sosiaalisella viitataan muiden kanssa kommunikointiin ja medialla kanavaa, jota kautta kommunikointi ja informaation jakaminen tapahtuu. Sosiaalisen median kautta on mahdollisuus tuottaa lisää sosiaalisuutta, verkostoitua ihmisiin sekä kokea yhteisöllisyyttä. (Hintikka, K. n.d.)

Nuoret pitävät suurelta osin yhteyttä sosiaalisen median välityksellä, ja uusia sosiaalisen median kanavia on paljon, minkä vuoksi se on entistä helpompaa. 16-24 -vuotiaista nuorista pikaviestipalveluja kuten WhatsAppia käyttää jopa 97 prosenttia (Valtari 2017). Oman ystäväpiirin kanssa ollaan yhteydessä sosiaalisen median välityksellä, mutta esimerkiksi Facebookissa on myös ”kaverinkavereita”, joiden kanssa ollaan josain määrin tekemisissä. Internetin kautta myös tutustutaan uusiin nuoriin, joilla on samanlaiset mielenkiinnon kohteet kuin itsellä. (Aaltonen ym. 2011, 41.) Sosiaalinen media onkin nykyaikainen tapa ylläpitää ystävyysuhteita ja yhteydenpito on nopeaa ja vaivatonta. Vaikka sosiaaliseen mediaan linkitetään helposti negatiivisia mielikuvia,

on siitä myös paljon hyötyjäkin, kun yhteydenpito on helpompaa esimerkiksi ystäviin ja sukulaisiin, jotka asuvat kaukana.

Täytyy muistaa, että sosiaalisella medially on myös huonojakin puolia, se voi esimerkiksi tehdä ihmisistä yksinäisempiä ja vaikuttaa negatiivisesti itsetuntoon. Erityisesti nuorten olisi tärkeä muistaa, että kaikki, mitä sosiaalisessa mediassa näkee, ei ole aitoa, sillä ihmiset julkaisevat sosiaalisessa mediassa vain parhaat palat elämästään. Jos kaverin elämä näyttää täydelliseltä sosiaalisessa mediassa, on helppo alkaa vertailla omaa elämää siihen, mitä sosiaalisen median kautta näkee. Kun huomaa, että oma elämä ei ole yhtä täydellistä, laskee se itsetuntoa. Sosiaalisen median helppous voi myös osoittautua yksinäisyyttä lisääväksi tekijäksi, jos sosiaalisen median kautta pidetään paljon yhteyttä ystäviin ja sukulaisiin, ei välttämättä huomata kohdata heitä kasvokkain, jolloin ihmissuhteen ylläpito jää melko pinnalliseksi. (Ludden 2018)

3.5 Mielen hyvinvointi ja jaksaminen

Mielenterveyteen liittyy paljon asioita. Yksilö yksin ei voi täysin vaikuttaa omaan mielenterveyteensä, sillä myös yhteiskunnan asettamilla olosuhteilla on mielenterveyteen suuri vaikutus. Oikeudenmukaisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja ihmisoikeuksien kunnioitus yhteiskunnan taholta tukevat mielen hyvinvointia. Köyhyys ja taloushuolet rasittavat mielenterveyttä, joten epävakaina aikoina tarvitaan entistä enemmän tukea. Mielenterveyttä tukevia asioita ovat muun muassa ihmissuhteet ja halu vuorovaikutukseen sekä tunteiden ilmaisuun, työkyky, keinot kohdata vaikeuksia sekä sosiaalinen itsenäisyys, identiteetti ja luovuus. (Suomen Mielenterveysseura n.d.a.)

Perusterveydenhuollon taikka mielenterveys- ja päihdepalveluista ei juurikaan ole tutkimustietoa, ja niistä on saatavilla vain vähän lasten ja nuorten omia kokemuksia. Mielenterveyspalvelujen piirissä on yhä enenevässä määrin lapsia ja nuoria, minkä takia olisi erityisen tärkeää, että tutkimustietoa olisi enemmän. (Peltola & Moisio 2017, 43-44.) Nuorten hyvinvointiin ja jaksamiseen vaikuttaa kaikki aiemmin mainitut hyvinvoinnin osa-alueet. Kun nuoret saavat viettää vapaa-aikaa haluamallaan tavalla, heille tärkeiden ihmisten kanssa sekä kokevat koulutuksen mielekkääksi ja tulevaisuuden valoisaksi, on niillä myönteinen vaikutus mielen hyvinvointiin ja jaksamiseen.

Päihteidenkäyttö on yleisesti vähentynyt nuorten keskuudessa 2000-luvulla. Alkoholin käytön määrä vaihtelee iän mukaan siten, että vanhemmiten alkoholinkäyttö lisääntyy. 12-vuotiaista 98 % ja 14-vuotiaista 78 %, 16-vuotiaista enää 41 % ja 18-vuotiaista alle 13 % on raittiita. (Karvonen 2016.) Alaikäisten täytyy saada päihteitä jostakin, ja on luonnollista, että nuoremmilla nuorilla on vähemmän kontakteja täysi-ikäisiin, joiden kautta niitä voi saada. Tupakointiakin esiintyy nuorten keskuudessa vähän ja vain 7 % 14-18 -vuotiaista tytöistä ja pojista tupakoi päivittäin. Tupakoivat pojat usein myös nuuskaavat satunnaisesti. 14-vuotiaista pojista 3 % käyttää nuuskaa silloin tällöin tai päivittäin ja saman ikäisten tyttöjen keskuudessa määrä on yksi prosentti. 18 vuoden iässä pojista nuuskaa käyttää 23 ja tytöistä 4 prosenttia, eli pojilla vanhemmissa ikäluokissa nuuskan käyttö kasvaa selkeästi tyttöjä enemmän. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b.)

3.6 Tulevaisuus ja haaveet

Nuorten haastattelut ja havainnointi (NuHa) -hanke sivuaa nuorten, myös yläkouluikäisten, tulevaisuudennäkymiä. Hankkeen raportin mukaan 11-19 -vuotiaiden nuorten tulevaisuuden toiveisiin kuuluvat mielenkiintoinen ammatti, asunto, kumppani, matkustelu ja opiskelupaikka. Tulevaisuuteen liittyviä pelkoja puolestaan ovat esimerkiksi rahattomuus, läheisen menettäminen, työttömyys, vakava sairaus ja se, ettei pärjää. (Merimaa 2015, 75.) Yläkouluikäisillä nuorilla, varsinkin sen loppupuolella, suurella osalla on mielessään jatko-opinnot. Nuoret toivovat, että voisivat elää pääasiassa hyvää elämää, joka voi sisältää esimerkiksi itselle mieluisan työn tai asunnon. Yleisesti yläkoululaisten tulevaisuuskuvaan liittykin olennaisesti opiskelu ja työelämä. Osaa jännittää, riittääkö keskiarvo kouluun, johon haluaisi päästä ja onko heillä mahdollisuus opiskella sellainen ammatti, jolla saa riittävän toimeentulon. (Merimaa 2015, 76-77.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Haastattelun tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia ja ajatuksia arjesta ja hyvinvoinnista. Opinnäytetyön aiheen kautta tutkimuskysymyksiksi muotoutui: Miten seitsemäsluokkalaiset nuoret kokevat elämänsä tällä hetkellä? ja Onko haastateltavilla havaittavissa syrjäytymisen riskitekijöitä? Analysoin aineiston tutkimuskysymyksiin peilaten, jotta tutkimuksen tulokset vastaavat kysymyksiin.

4.2 Tutkimuksen työelämäyhteys

Toteutin tutkimuksen yhteistyössä Satakunnan yhteisökeskuksen kanssa. Satakunnan yhteisökeskus on satakuntalaisten järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan tuki- ja kehittämisorganisaatio, jonka tehtävänä on edistää eri järjestöjen välistä yhteistyötä ja tukea järjestöjen toimintaa erilaisin tavoin. Satakunnan yhteisökeskus koordinoikin Me-talon toimintaa Porissa. (Satakunnan yhteisökeskuksen www-sivut 2018.) Me-talon rahoittaa Me-säätiö, jonka visiona on, että vuonna 2050 Suomessa ei olisi ainuttakaan syrjäytynyttä nuorta (Me-säätiön www-sivut 2018). Me-talon toimintamallin aikana Satakunnan yhteisökeskuksen kautta nostetaan nuoret keskiöön, jotta he saavat olla mukana kertomassa kokemuksiaan, suunnittelemassa, ideoimassa ja toteuttamassa palveluja sekä arvioimassa niitä. (Satakunnan yhteisökeskuksen www-sivut 2018.) On tärkeää, että nuorille suunnatuissa palveluissa kuuluu nuorten ääni. Kun kohderyhmä itse on ollut osallisena suunnittelussa ja arvioimassa palvelujen toimivuutta, saadaan luotua mahdollisimman hyvin toimivia toimintamalleja ja palveluja, jotka myös ovat kohderyhmänsä näköisiä.

”Satakunnan yhteisökeskus ja Porin kaupunki tuottavat tietoa suunnittelun tueksi” (Satakunnan yhteisökeskuksen www-sivut 2018). Tutkimusaineiston keruu toteutettiin porilaisissa yläkouluissa, joten opinnäytetyössäni näkyy Satakunnan yhteisökeskuksen ja Porin kaupungin yhteistyö tiedon tuottamisessa ja tutkimusraportin hyödyntämisessä. Tutkimusaineistoa voidaan hyödyntää laajasti muun muassa Me-talon

toiminnan suunnittelussa, Porin kaupungin omissa selvityksissä sekä Satakunnan LAPE-työssä.

Satakunnan yhteisökeskus on haastatellut 13-31 -vuotiaita jo syksyn 2017 aikana, joten opinnäytetyöni tutkimusaineisto on jatkumoa jo aiemmin kerätylle aineistolle. Aiemmin kerättyä aineistoa ei varsinaisesti hyödynnetty tässä tutkimuksessa, mutta aiempia tuloksia voidaan verrata opinnäytetyöstäni muodostuvaan raporttiin myöhemmin, jos se koetaan tarpeelliseksi. Aiempien haastattelujen kysymyksiä käytettiin haastattelulomakkeen laadinnassa apuna, jotta kysymykset olisivat saman tyyliä kuin aiemminkin. Satakunnan yhteisökeskus on käyttänyt aiemmin haastattelukysymysten pohjalla Maahanmuuttajanuoret 360 -hankkeen materiaalia ja haastatellut nuoria samalla tavalla kokonaisvaltaisesti nuorten elämää käsitellen. Nuorten arki 360 astetta koostuu nuorten koulutuksesta ja työelämästä, vapaa-ajasta sekä perhe-elämästä, digitaalisesta ja yhteisöelämästä. Osa-alueet on valittu tanskalaistutkimuksen (Katznelson, Jørgensen & Sørensen 2015) pohjalta. (Paavilainen 2018.)

4.3 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on sellaista aineiston muodon kuvausta, joka palvelee parhaiten Satakunnan yhteisökeskuksen tarpeita. Tarkoituksena on kartoittaa, millaisia palveluja ja asioita nuoret tarvitsevat, eikä sitä, kuinka iso osa nuorista tarvitsee jotakin tiettyä palvelua. (Eskola & Suoranta 2005, 13.) Tutkimusaineiston keruussa on tärkeää, että haastateltavat itse vastaavat kysymyksiin, eikä haastattelijalla ole tarkoituksena ohjata vastauksia tiettyyn suuntaan. Näin pyritään objektiiviseen näkökulmaan, jossa haastateltavien mielipiteitä ei ohjailta haastattelijan hypoteesien mukaisiin vastauksiin. (Eskola & Suoranta 2005, 16-18.) Haastattelu analysoidaan aineistolähtöisesti, jolloin haastattelijalla vaikuttaa mahdollisimman vähän tutkimustuloksen muodostumiseen. (Eskola & Suoranta 2005, 19, 151-152).

4.4 Aineistonkeruumenetelmä

Puolistrukturoitu haastattelu valikoitui menetelmäksi, koska nuorten halutaan vastauksien kysymyksiin omin sanoin, ja siinä haastattelijalle jää myös vapaus kysyä

kysymykset siinä järjestyksessä, joka tuntuu kullekin haastattelulle luontevalta. Osa haastattelukysymyksistä voidaan tarvittaessa jättää pois haastattelusta, mikäli nuorella ei selkeästi ole esimerkiksi johonkin tiettyyn elämän osa-alueeseen kommentoitavaa. Strukturoitu haastattelu olisi siis tämän tutkimuksen kannalta menetelmänä liian tiukka, eikä olisi nuorten kanssa kovin luonteva, kun tarkoituksena on saada nuorten ääni kuuluviin. Avoin tai teemahaastattelu puolestaan tuottaisivat liian laajan aineiston opinnäytetyöni laajuuteen ja haastateltavien määrään nähden. (Eskola & Suoranta 2005, 86-87.)

Yhteistyökumppani teki haastattelurungon (Liite 1) heidän aiemmin käyttämän haastattelurungon pohjalta. Haastattelu jaettiin kuuteen elämän osa-alueeseen, joita käytän myös tutkimustuloksia käsitellessäni. Ensimmäiset haastattelukysymykset kartoittavat, miten kauan haastateltavat ovat asuneet Porissa ja millainen heidän asuinalueensa on. Haastattelun varsinaiset osa-alueet ovat vapaa-ajanvietto, sosiaalinen media ja netinkäyttö, koulunkäynti ja työ, perhe- ja ystävyys-suhteet, mielen hyvinvointi ja jaksaminen sekä tulevaisuus. Näillä haastattelun osa-alueilla kartoitettiin laaja-alaisesti tietoa nuorten arjesta ja kokemuksista. Haastattelun aluksi nuoret täyttivät perustietolomakkeen (Liite 2), johon haastattelijä merkitsi haastattelun numeron ja haastateltava täytti itse koulun, asuinalueensa, ikänsä ja sukupuolensa. Lomakkeista kerättiin tiedot litterointiin ja niistä muodostuu osa tulosten perustiedoista.

4.5 Haastatteluaineiston kerääminen ja litterointi

Haastatteluaineiston tallentamisessa käytettiin ääninauhuria. Halusimme yhdessä yhteistyökumppanin kanssa, että aineiston kirjaaminen tapahtuisi haastattelujen jälkeen, eikä lyhyitä huomioita lukuun ottamatta tehtäisi kirjauksia haastattelujen aikana. Siten haastateltavalla säilyy tunne siitä, että haastattelijä on aidosti kiinnostunut hänen vastauksistaan, kun haastattelijä ei samalla kirjaa vastauksia, ja myös haastattelijan on helpompi keskittyä vain haastattelemaan nuorta. Kussakin haastattelussa haastateltiin yhtä nuorta kerrallaan, jotta litterointityö ja aineiston kirjaaminen olisivat helpompia. Haastattelut päätettiin myös numeroida, jotta litteroitu materiaali on helpompi liittää nauhoitteeseen. Haastatteluaineisto jää Satakunnan yhteisökeskuksen käyttöön tutkimuksen jälkeen, jotta aineistoon voidaan tarvittaessa paneutua vielä myöhemmin.

Aineisto säilytetään asianmukaisella tavalla tutkimuksen toteuttamisen jälkeen, eikä sitä luovuteta ulkopuolisille tahoille.

Aineisto kerättiin haastattelemalla seitsemäsluokkalaisia nuoria neljässä porilaisessa koulussa, jotka olivat Lavian yhtenäiskoulu, Meri-Porin yhtenäiskoulu, Kuninkaanhaan koulu ja Länsi-Porin koulu. Koulut valikoituivat siten, että haastatteluaineistosta on mahdollista arvioida alueellisiakin eroja, mikäli niitä ilmenee. Kuninkaanhaka on lähinnä Porin keskustaa, vain alle kahden kilometrin päässä ydinkeskustasta ja Länsi-Porin kouluunkin on alle viisi kilometriä matkaa keskustasta. Meri-Porin yhtenäiskouluun on noin 15 kilometrin matka keskustasta. Lavia on Porin maaseutua ja sinne on keskustasta matkaa noin 60 kilometrin matka. Lavia liitettiin Poriin vuoden 2015 alussa ja on siitä lähtien ollut osa Poria (Satakuntaliiton [www-sivut n.d.](#)).

Ideaalitilanteessa kaikki porilaiset seitsemäsluokkalaiset saataisi haastateltua, mutta se ei luonnollisesti ole mahdollista opinnäytetyöni laajuudessa tutkimuksessa. Lähtökohdiana oli haastattella paljon nuoria ja määrällisesti laskettuna noin 25 haastattelua itseleni haastateltavaksi sekä litteroitavaksi on työmäärältään sopiva ja hallittavissa opinnäytetyön laajuuteen nähden. Sain yhteistyökumppanilta tähän työhön apua ja Satakunnan yhteisökeskus haastatteli ja litteroi toiset noin 25 haastattelua. Yhteensä tutkimusaineistoa kertyisi siis noin 50 haastattelusta. Tehtäväni on koota kaikista haastatteluista opinnäytetyöni raportti.

Kun haastattelut oli tehty ja tarvittava tutkimusaineisto saatu kerättyä, alkoi aineiston litterointi. Litteroinnissa nuorten vastaukset kirjattiin Google Forms -pohjaan tehdylle lomakkeelle sellaisella tarkkuudella, että olennainen tieto saadaan hyödynnettyä. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole keskittyä siihen, miten nuoret ovat vastanneet vaan se, mitä he ovat vastanneet. Aineiston analysointiin käytin teemoittelua haastattelukysymysten osa-alueiden mukaan. Lisäksi käytin värikoodein tyypittelyä, jonka avulla nuorten vastaukset oli helpompi hahmottaa elämän osa-alueiden sisällä. Linkitän teemoittelun ja tyypittelyn tutkimusongelmaani, jotta raportin kirjoittaminen on sitä kautta helpompaa, ja jotta tutkimuskysymyksiin saadaan ratkaisu. Tässä tutkimuksessa on tärkeää ottaa huomioon myös sellaiset asiat, jotka saattavat nousta vain yhdessä haastattelussa esille, jos se on merkittävä tutkimustuloksen ja opinnäytetyöraportin

jatkohyödyntämisen kannalta. Siksi siis merkitsin myös harvoin esiintyvät vastaustyy-
pit omalla värillään. (Eskola & Suoranta 2005, 174, 181-182.)

4.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

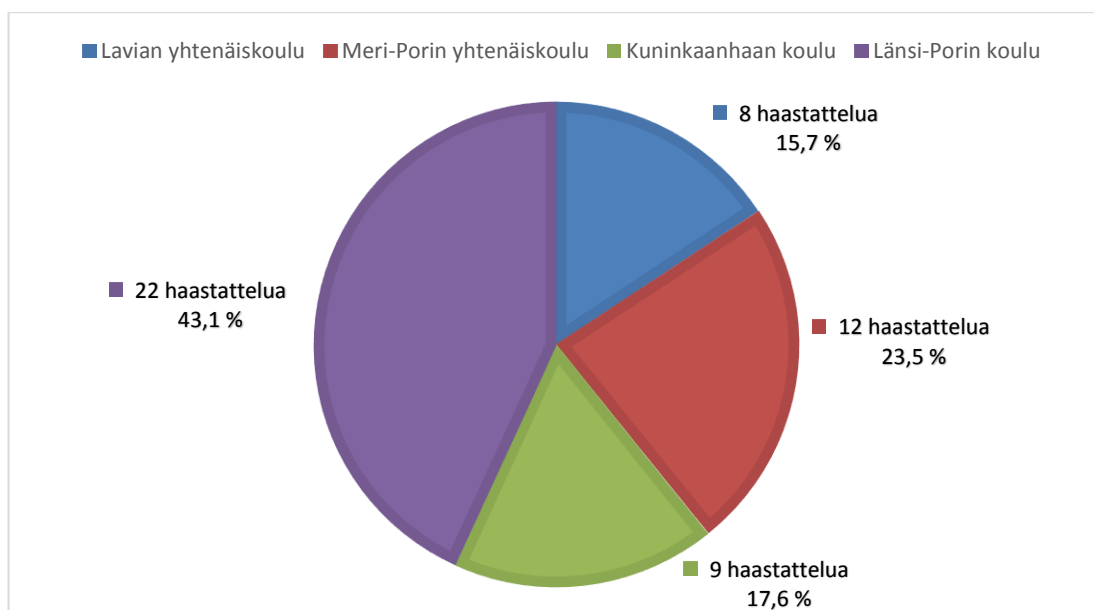
Haastatteluissa ei käsitellä nuorten henkilötietoja, eikä tulla mainitsemaan nuorista tie-
toja, joista heidät voitaisi tunnistaa. Kun haastattelu alkoi, nuorelle kerrottiin selkeästi
ja ymmärrettävästi, mitä haastattelututkimus koskee ja miten hänen antamia tietojaan
hyödynnetään. Nuoria ei pakotettu vastaamaan, jos he eivät kokeneet sitä itselleen hy-
väksi. Haastattelua oli myös mahdollisuus jatkaa seuraavasta kysymyksestä tai tarvit-
taessa lopettaa haastattelu kokonaan. (Eskola & Suoranta 2005, 56.) Haastateltaville
kerrottiin, että haastattelu nauhoitetaan, ja että nauhoitetta käytetään vain tutkimustar-
peisiin, eikä tutkimusaineistoa levitetä ulkopuolisille tahoille.

Tutkimuksen luotettavuutta eli reliabiliteettia on vaikea arvioida laadullisessa tutki-
muksessa, sillä lähtökohtana on tutkijan oma käsitys ja oletus haastattelussa nousevista
aiheista. Tässä tutkimuksessa luotettavuuden kriteereinä voivat toimia varmuus sekä
vahvistuvuus. Varmuutta tutkimuksessa on tutkijan ennako-oletusten huomioiminen
ja vahvistuvuudella tarkoitetaan tutkimustulosten peilaamista aiemmin tutkittuun tie-
toon. (Eskola & Suoranta 2005, 208-212.) Validiteetti eli pätevyys on puolestaan hie-
man helpommin hahmotettavissa laadullisessa tutkimuksessa. Jotta tutkimus olisi
mahdollisimman pätevä, tutkittavan aiheen sekä tulkintojen ja johtopäätösten tulee
olla yhtenäiset keskenään. (Eskola & Suoranta 2005, 213) Tutkimuksen luotettavuus-
teen ja pätevyteen pystytään vaikuttamaan niin, että haastattelijat kirjaavat nuorten
vastaukset lomakkeelle mahdollisimman tarkasti, jotta haastattelijan omaa tulkintaa ei
tapahdu. Vastauksia analysoidessa ja johtopäätöksiä tehdessä täytyy päätelmät perus-
taa myös luotettaviin lähteisiin.

5 TULOKSET

5.1 Perustietoja

Haastatteluilla tavoitettiin 51 porilaista seitsemäsluokkalaista nuorta. Noin kolmasosa haastatteluun osallistuneista seitsemäsluokkalaisista oli 14-vuotiaita ja loput 13-vuotiaita. Tyttöjen ja poikien jakauma oli erittäin tasainen, mutta poikia oli hieman enemmän. Tyttöjä oli 49 % (N=25) ja poikia 51 % (N=26) haastatteluun osallistuneista. Ennen viimeisen koulun haastatteluja näytti siltä, että tyttöjä osallistuisi huomattavasti poikia enemmän, mutta lopulta määrä tasoittui. Haastattelujen määrät koulua kohden jakautuivat seuraavasti: 8 haastattelua Laviassa, 12 haastattelua Meri-Porissa, 9 haastattelua Kuninkaanhaassa ja 22 haastattelua Länsi-Porissa. (Kuvio 1.)

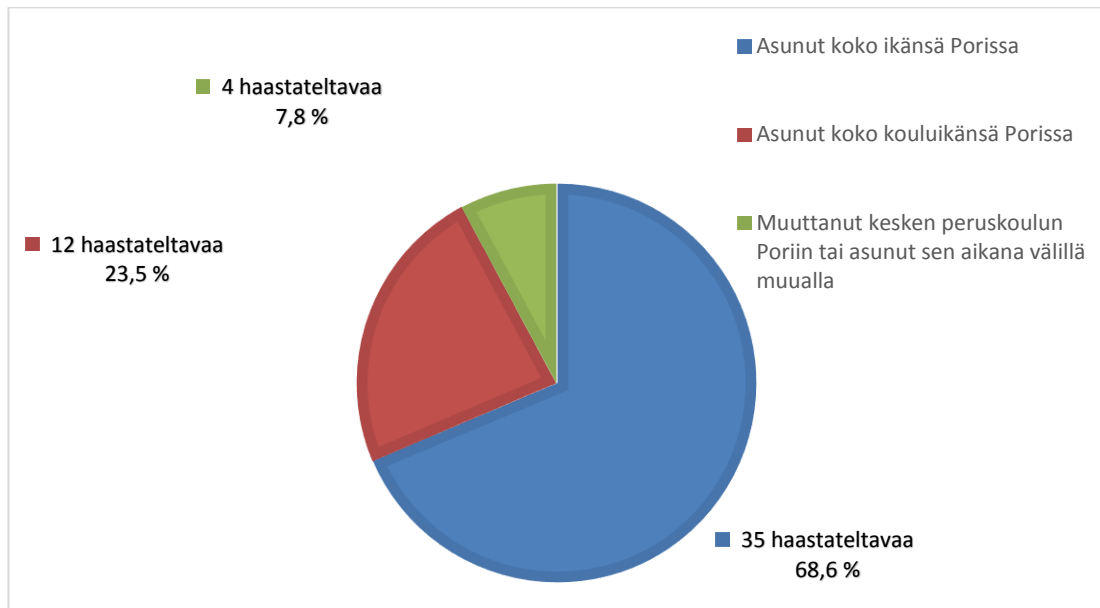

Kuvio 1. Haastateltavien määrän jakautuminen kouluittain

5.2 Nuorten asuinalueet

Haastatteluun osallistuneista nuorista 35 on asunut nykyisen Porin alueella koko ikänsä, 12 nuorta on asunut nykyisen Porin alueella koko peruskouluaikinsa ja neljä nuorta on muuttanut peruskoulun aikana Poriin tai asunut välillä muualla ja sittemmin palannut Poriin. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Aika, jonka haastateltavat ovat asuneet nykyisen Porin alueella

Nuoret pitävät asuinalueitaan eri puolilla Poria pääasiassa mukavina ja rauhallisina. Osalla alueista on enemmän lapsiperheitä ja kavereita lähellä kuin toisilla, mutta se ei vaikuta erityisesti alueiden viihtyvyyteen. Lavian ja Meri-Porin alueilla voisi nuorten mielestä olla enemmän tekemistä. Alueet ovat kaukana keskustasta, joten tästä voidaan päätellä, että lähempänä keskustaa on enemmän tekemistä nuorille.

5.3 Mitä nuoret tekevät vapaa-ajallaan?

5.3.1 Ohjattu ja omatoiminen harrastustoiminta

Kaikki haastattelututkimukseen osallistuneet nuoret ovat harrastaneet jotakin ainakin jossakin elämänvaiheessa. Tyytymättömyyttä harrastusten määrään ei esiintynyt niiden osalta, jotka eivät harrasta tällä hetkellä mitään. Ne nuoret, jotka haluaisivat harrastaa enemmän jotakin, haluaisivat nykyisen harrastuksen rinnalle uuden harrastuksen, useampia harjoituskertoja nykyiseen harrastukseen tai aloittaa jälleen harrastuksen, jota ovat aiemmin harrastaneet. Osa on aloittamassa harrastuksen, kun siihen on mahdollisuus. Yksi syy siihen, miksi nuorilla ei ole mahdollisuutta aloittaa haluaansa harrastusta on, että harrastuspaikkaa voi hakea tiettyinä ajankohtana vuodessa, esimerkiksi vasta syksyllä, tai nuori haluaa saavuttaa jonkin tavoitteen nykyisessä

harrastuksessaan ennen uuden aloittamista. Nykyinen harrastus tai harrastukset voivat viedä niin paljon aikaa, että ei olisi aikaa harrastaa muuta, vaikka nuoren tekisi mieli aloittaa uusi harrastus aiemman rinnalla. Tällaisessa tilanteessa joko eri harrastusten harjoitukset menisivät päällekkäin, jolloin aina toinen harrastuksista kärsisi, tai muu vapaa-aika jäisi niin vähäiseksi, ettei ehtisi rentoutua ja viettää aikaa läheisten kanssa. Myös syy harrastusten lopettamiseen voi olla se, että useampi samanaikainen harrastus on vienyt liikaa aikaa ja on täytynyt valita itselle mieluisampi laji useammasta lajista. Harrastuksiin myös kyllästyään tai motivaatio loppuu, kun laji ei tunnu omalta. Joitakin harrastuksia nuoret ovat lopettaneet siksi, että harrastus on loppunut, eikä nuori ole vielä löytänyt uutta paikkaa jatkaa samaa harrastusta.

Haastateltavat harrastavat paljon urheilua, erityisesti joukkuelajit ovat nuorten mieleen. Jos harrastuksiin menee nuoren mielestä liikaa aikaa, ja täytyy tehdä valinta kahden harrastuksen välillä, tulee nuorten helposti valittua joukkuelaji, koska sitä saa harrastaa kavereiden kanssa. Myös kilpailun aloittaminen jossakin lajissa saattaa vaikuttaa harjoitusmäärien ja kilpailumatkojen lisääntymiseen niin, että aikaa ei enää jää toiselle harrastukselle. Silti on niitäkin nuoria, jotka harrastavat useaa lajia, jolloin harjoituksiakin on useita kertoja viikossa.

Harrastusten pariin nuoret löytävät paljon muiden suosituksesta. Yleensä nuori kuulee esimerkiksi kavereilta, vanhemmilta tai sisaruksilta, millaista on harrastaa jotakin tiettyä lajia ja päättävät kokeilla sitä. Joskus myös koulun liikuntatunti voi innostaa haikautumaan tietyn harrastuksen pariin, kun on saanut kokeilla itse ensin. Erityisesti ennestään tutun kaverin kanssa aloittaminen on helppoa, kun ei tarvitse mennä yksin.

Haastatteluista nousee epäsuorasti esiin muutamia kaveriporukoita, jotka ovat aloittaneet harrastukset yhdessä. Sillä ei ole merkitystä, onko harrastus yksilö- vai joukkuelaji. Tällaisia porukoita oli sekä tyttöjen että poikien keskuudessa ja harrastuksen aloittaminen oli hyvin samanlainen molemmilla sukupuolilla. Esimerkkitapauksissa haastateltavan kaveri oli harrastanut jotakin lajia ja halunnut sinne kaverin mukaan, joko siksi että aiempi harrastuskaveri oli lopettanut harrastuksen tai siksi, että oli aloittanut lajin aluksi yksin. Haastateltava meni muiden kavereidensa kanssa kokeilemaan lajia ja se kiinnosti niin paljon, että he aloittivat harrastuksen. Siitä muodostui uusi kaveriporukka, joka harrastaa samaa lajia yhdessä. Eräässä esimerkkitapauksessa

haastateltava kertoi, että samassa harrastuksessa kaveruksia on neljä ja harrastus on neljä kertaa viikossa, joten jokaisen nuoren vanhemmat kuljettavat harrastuksiin vuorotellen niin, että jokaisen vanhemmat kuljettavat kerran viikossa. Sen lisäksi, että kaverin kanssa harrastaessa ei tarvitse mennä uuteen paikkaan yksin ja on enemmän yhteistä kaverin kanssa, on siitä hyötyä myös harrastuksiin kulkemisen kannalta, koska silloin on helppo sopia kimppakyytejä.

Vanhemmat kuljettavat paljon lapsiaan harrastuksiin, mikä tarkoittaa sitä, että joidenkin kohdalla harrastuksen aloittaminen voi olla mahdotonta siksi, että vanhemmat eivät jostakin syystä pysty kuljettamaan lastaan harrastuksiin, eikä esimerkiksi kimppakyytimahdollisuutta ole. Myös julkista liikennettä käytetään harrastuksissa kulkemiseen, mutta kaikkialle ei pääse linja-autolla, joten harrastuksen täytyy olla sopivalla sijainnilla linja-autojen kulkureitteihin nähden. Kesäaikana nuorilla on paremmat mahdollisuudet kulkea harrastuksiin pyörällä, jos harrastuspaikka on sopivan etäisyyden päässä.

5.3.2 Muu vapaa-aika

Vaikka porilaiset nuoret harrastavatkin paljon, jää heille aikaa muuhunkin vapaa-ajanviettoon. Jos nuorella on paljon harrastuksia, kuluvat päivät, jolloin ei ole harrastuksia, yhdessä ystävien ja perheen kanssa tai rentoutuen. Nuoret myös kuluttavat aikaa puhelimella verkkopelejä pelaten, videoita ja elokuvia katsellen sekä kavereiden kanssa viestitellen.

Kavereiden kanssa nuoret viettävät aikaa kotonaan tai kavereiden kotona ja viikonloppuisin saatetaan olla yökylässäkin. Nuoret viettävät niin kavereiden kanssa kuin yksinkin jonkin verran aikaa keskustassa ihan vain kuljeskellen pitkin katuja, shoppailen, kahviloissa käyden tai nuorisotiloilla. Meri-Porissa kouluun käyvät kulkevat keskustaan kuitenkin kavereiden kanssa melko harvoin, mutta satunnaisesti käyvät esimerkiksi keskustan tai Puuvillan nuorisotilalla. Nuoret kertoivat, että Pihlavan alueella olisi nuorisorikollisuutta ja huumeidenkäyttöä. Siksi nuoret, jotka eivät ole kiinnostuneita esimerkiksi päihteistä, eivät vietä niin paljon aikaa sillä alueella, vaan ovat enemmän muilla Meri-Porin asuinalueilla. Se saattaa vaikuttaa siihen, että Pihlavan

nuorisotilalla ei käydä yhtä mielellään kuin keskustassa, vaikka se olisi huomattavasti lähempänä Meri-Porissa asuville nuorille. Laviassa asuvat nuoret käyvät Porin keskustassa lähinnä viikonloppuisin perheidensä kanssa. Nuoret ovat myös ulkona kavereiden kanssa, jolloin esimerkiksi pelataan jotakin tai vain kuljeskellaan esimerkiksi keskustan alueella tai oman asuinalueen läheisyydessä. Joskus kaverin kanssa vietetty aika kuluu niin, että molemmat ovat omilla puhelimillaan. Länsi-Porissa kouluun käyvät nuoret viettävät enemmän aikaa ulkona kuin muita kouluja käyvät nuoret. Voi olla, että tulokseen vaikuttaa se, että osa haastateltavista oli liikuntaluokalla, mutta on myös mahdollista, että Länsi-Pori on alueena sellainen, jolla on parempi viettää aikaa ulkona.

Nuoret hengailevat kauppakeskuksissa tai kaupoissa melko vähän. Länsi-Porin koulun lähellä on ABC-liikennemyymälä, jolla nuoret viettävät jonkin verran aikaa. Nuorten omien kokemusten mukaan heidät saatetaan heittää ulos sieltä liian helposti, vaikka he saattavat mennä ABC-myymälän yhteydessä olevaan Hesburgeriin syömään, eivätkä vain hengailisi Hesburgerin alueella ostamatta mitään. Joskus samat nuoret poistetaan ravintolasta useaan kertaan yhden illan aikana ja ikäihmiset juovat monta tuntia kahvia heidän vieressään, mutta heitä ei heitetä ulos. On otettava huomioon, että hengaillessaan kaupoissa ja kauppakeskuksissa, nuoret eivät välttämättä huomaa itse, miten he käyttäytyvät. Saattaahan olla, että nuoret puhuvat liian kovaan ääneen tai vievät turhaa tilaa esimerkiksi ravintolan muilta asiakkailta, vaikka ovat jo syöneet. Jos nuoret kuitenkin käyttäytyvät asiallisesti ja heidät heitetään ulos, on vartijoilla varmaankin ennakko-oletuksena, että nuoret eivät osaa käyttäytyä asianmukaisella tavalla ja hengaillevat ABC:n kaltaisissa paikoissa kauemmin kuin on tarpeellista, koska oleskelu on ilmaista. Lähtökohtaisesti ajattelisin, että vartijoilla on aina jokin syy poistaa asiakas tilasta, jos niin tapahtuu.

Arkisin koulupäivän jälkeen nuoret menevät kotiin, syövät jotakin, tekevät läksyt, ovat kavereiden kanssa tai kotona ja menevät harrastuksiin. Viikonloppuisin nuoret tekevät samoja asioita kuin arkisinkin, mutta tekeminen on hieman vapaampaa. Viikonloppuisin nuoret eivät mieti läksyjä ja heillä on rennompaa tekemistä, koska viikonlopusta usein toinen päivä on ainakin vapaa, poikkeuksena on viikonlopun kestävät kilpailumatkat eri puolille Suomea. Useita kertoja viikossa jotakin harrastavalla on harjoitukset yleensä ainakin kerran viikonlopun aikana. Kerran viikossa jotakin harrastavien

harjoitukset ajoittuvat viikkoon, jolloin viikonloppu jää vapaaksi. Ne nuoret, jotka arkisin näkevät paljon kavereita, ovat mieluummin vain kotona viikonloppuisin ja puolestaan ne nuoret, jotka ovat arkisin paljon kotona, näkevät kavereitaan viikonloppuisin.

5.4 Ihmissuhteet

5.4.1 Perhesuhteet ja yhteinen tekeminen perheen kanssa

Perheen kanssa vietetään aikaa paljon yhteisten harrastusten tai muunlaisen yhteisen tekemisen muodossa. Ruoka yhdistää perheenjäseniä, sillä perheenjäsenet kokkaavat ja syövät yhdessä. Yhdessä ei välttämättä syödä joka päivä, mutta niin usein, että se tuli haastateltaville melkein aina ensimmäiseksi mieleen, kun heiltä kysyttiin, mitä he tekevät perheen kanssa yhdessä. Myös harrastukset yhdistävät perheitä paljon. Siinä missä suuri tekijä oman harrastuksen löytymiseen on ollut kyseistä lajia aiemmin harrastaneet sisarukset, harrastavat nuoret myös vanhempiensa kanssa yhdessä. Koko perhe saattaa käydä ulkoilemassa, talvisin laskettelemassa tai pulkkailemassa ja kesäaikana pyöräilemässä tai lenkillä.

Koko perhe saattaa myös lähteä esimerkiksi viikonloppuna isovanhempien tai muiden sukulaisten luokse syömään. Isovanhempien kanssa vietetään aikaa muutenkin yhdessä joko vierailemalla koko perheen kanssa isovanhemmilla tai isovanhemmat tulevat perheen kotiin vierailulle. Muidenkin sukulaisten kanssa ollaan yhteydessä, enemmän jos sukulaiset asuvat lähellä tai ovat muuten läheisiä. Jos sukulaiset asuvat lähellä, voivat esimerkiksi serkut olla läheisiä ja heidän kanssa saatetaan viettää aikaa ystävien tavoin.

Nuorten kokemusten mukaan heitä kuunnellaan perheessä melko hyvin. Joskus nuoret turhautuvat siihen, jos eivät saa vanhemmilta haluamaansa ja erimielisyyksiä voi tulla muun muassa koiran ulkoilutuksesta, kotitöistä ja television katselusta. Nuoret eivät oikein kertoneet esimerkkejä muusta kuin ruokatoiveiden kuulemisesta. Haastattelutilanteessa voi olla haastavaa keksiä esimerkkiä, jos ei ole pohtinut asiaa aiemmin.

5.4.2 Ystäväpiiri

Nuorille tyypillistä on, että ystäväpiiri muodostuu vain muutamasta läheisestä ystävästä, jolle voi kertoa henkilökohtaisiakin asioita sekä laajemmasta ryhmästä kave-reita, jotka eivät ole niin läheisiä kuin ystävät. Porissa on myös nuoria, joilla ei ole ainuttakaan luotettavaa ystävää, jolle he voisivat kertoa aivan kaiken.

Nuoret viettävät koulupäivän aikana kavereiden kanssa aikaa välitunneilla, mikä on nuorten mukaan koulupäivässä yksi parhaista asioista. Harrastuksista saa myös kave-reita, mutta heidän kanssa ei vietetä niin paljon aikaa kuin esimerkiksi koulukaverei-den kanssa. Siihen vaikuttaa se, millainen harrastusporukka on, ja kokeeko nuori po-rukan sellaiseksi, että viettäisi heidän kanssa aikaa myös harrastuksen ulkopuolella. Jos nuori harrastaa useampaa harrastusta, ei hän välttämättä vietä vapaa-aikaa eri har-rastusten kautta tulleiden kavereiden kanssa keskenään yhtä paljon, vaan ajanvietto saattaa painottua jonkin tietyn harrastuksen kautta tulleisiin kavereihin.

Yläkouluun siirtyminen, tai koulun vaihto yleensäkin, vaikuttaa ystäväpiirin muuttu-miseen. Koulun vaihdon yhteydessä vanhoja koulukavereita ei näe enää niin usein, ja jos heitä on nähnyt pääasiassa vain koulussa, voi yhteydenpito vähentyä tai loppua kokonaan. Yläkouluun siirtyessä alakoulun luokat usein hajoavat ja uusia luokkia muodostuu, jos yläkouluun tulee oppilaita useasta eri alakoulusta. Yläkouluun siirty-essä on kuitenkin helpompi muodostaa uusia kaverisuhteita kuin sellaisessa tilan-teessa, jossa oppilas vaihtaa koulua kesken ala- tai yläkoulun. Juurikin koulun vaih-toon kesken lukuvuoden tai kouluasteen liittyy melko yleisesti kiusaamista, tai ainakin vaikeutta päästä mukaan valmiiksi muodostuneisiin porukoihin. Yläkouluun siirtyessä kaikilla on samanlainen tilanne uudessa koulussa ja usein samalle luokalle tulee van-hoja luokkakavereita. Kun omalla luokalla on edes muutama alakoulun kaveri, on kou-lunkäynti mielekkäämpää, kun tuntien välillä ei tarvitse olla yksin. Jos alakoulun luok-kakaverit ovat samassa yläkoulussa, on silloin helppo viettää heidänkin kanssaan aikaa välitunneilla, jolloin yhteydenpito alakoulun luokkakavereihin ei täysin katkea.

5.4.3 Luotettavat ihmissuhteet

Nuorilla on turvallisia aikuisia, joille he voivat puhua. Vanhemmat olivat monelle vastaus, jonka haastateltavat esittivät ensimmäiseksi, ja vanhempien lisäksi isovanhemmat tai vanhempien sisarukset voivat olla nuorille sellaisia aikuisia, joille he voivat kertoa huolistaan. Jos haastateltavilla on jo aikuisia sisarusia, pitävät he sisarusiaan myös luotettavina aikuisina. Koulussakin on aikuisia, joille nuoret voivat puhua. Opettajille, erityisesti omalle luokanvalvojalle, nuoret uskaltavat puhua asioistaan. Haastateltavat kertoivat, että voivat mennä juttelemaan myös terveydenhoitajalle, kuraattorille ja koulupsykologille, mutta harvan oli tarvinnut käydä heidän vastaanotoillaan keskustelemassa. Erityisesti Länsi-Porin koulussa nuoret mainitsivat, että kuraattori on heidän käytettävissään, vaikka eivät olisi kokeneet sitä henkilökohtaisesti tarpeelliseksi. Haastatteluista voi huomata, että ne nuoret, jotka ovat käyneet keskustelemassa kuraattorin kanssa, ovat käyneet siellä useammin kuin kerran, melko säännöllisestikin. Jos nuori viettää paljon aikaa nuorisotilalla, voi hän kokea nuorisotilan ohjaajat aikuisiksi, joille voi kertoa asioita luottamuksellisesti.

Toisille on helpompi puhua ensin kavereille kuin vanhemmilleen, koska he kokevat, että vanhemmat eivät aina ymmärrä tai voivat suuttua. Nuorilla on luotettavia ystäviä, joille voivat kertoa kaiken, ja jotka tukevat heitä. Täytyy kuitenkin muistaa, että kaikilla ei ole sellaisia ystäviä. Olisi erittäin tärkeää, että jokaisella olisi vähintään yksi luotettava ystävä. Nuoret, joilla ei ole luotettavia ystäviä, viettävät paljon aikaa yksin kotona ja puhelimellaan. Haastateltavien joukosta sellaiset nuoret kuitenkin voivat jakaa kokemuksiaan vanhempiensa kanssa, eli eivät ole täysin yksin.

5.5 Sosiaalinen media ja netinkäyttö

5.5.1 Sosiaalisen median palvelut

Instagram on yleisin sosiaalisen median palvelu, jota haastateltavat käyttävät. Kaikilla ei ole Instagramia, ja osalla, jolla on Instagram-tili, ei käytä sitä säännöllisesti, koska on kyllästynyt siihen. Siitä huolimatta Instagram oli aktiivisimmin nuorten käytössä. Toiseksi suosituimmaksi osoittautui Snapchat, jossa nuoret lähettävät kavereilleen

kuvia ja lyhyitä videoita ja pitävät yllä streakeja. Streak tarkoittaa sitä, että ”snäpätään”, eli lähetetään viesti, kuva tai video yksityiskeskustelussa, jollekin tietylle kaverille peräkkäisinä päivinä mahdollisimman pitkään. Kun tulee vuorokauden mittainen tauko, ettei snäppää kaverille, streak katkeaa ja se täytyy aloittaa alusta. Streakin ylläpitäminen siis koukuttaa nuoria käyttämään Snapchatia päivittäin, jolloin sen käyttö ei välttämättä ole omaehtoista. WhatsApp oli vasta kolmanneksi suosituin sosiaalisen median palvelu nuorten käytössä. Tulokseen saattaa vaikuttaa se, lasketaanko se osaksi sosiaalista mediaa, koska se on tarkoitettu viestimiseen ja osa saattaa rinnastaa sen tekstiviesteihin. Voi olla, että osa ei ole muistanut mainita sitä siksi, että sitä saatetaan pitää itsestäänselvyytenä.

Kun nuoret kertoivat katsovansa esimerkiksi videoita vapaa-ajallaan, saattoivat he siinä vaiheessa mainita katsovansa niitä nimenomaan YouTubesta. Sitä ei kuitenkaan WhatsAppin tavoin mainittu aina, kun haastattelun aiemmassa vaiheessa haastateltavilta kysyttiin suoraan, mitä sosiaalisen median palveluja he käyttävät. Myös YouTube voi olla hankala hahmottaa sosiaalisen median palveluksi tai sitä voidaan pitää niin ilmeisenä, että se unohdettiin siksi mainita. Videoiden tykkäystä ja kommentointia voi olla vaikea hahmottaa sosiaalisen median piirteeksi, kun YouTubea käytetään siksi, että siellä voi katsoa videoita. Facebookin suosio on hiipumassa nuorison keskuudessa, sillä läheskään kaikilla ei ole Facebook käytössä tai siellä saattaa olla tili, mutta sitä ei juurikaan käytetä. Facebookin suosion laskuun varmaankin vaikuttaa se, että nykyään pikaviestimenä toimii WhatsApp ja Instagramin kautta on helpompi jakaa kuvien muodossa asioita elämästään. Muutenkin sosiaalinen media, ja media muutenkin on muuttunut paljon tekstistä kuvien ja videoiden muotoon.

Harvemmin käytettyjä, tunnettuja sovelluksia, joita mainittiin, olivat Twitter, Twitch, Skype ja Pinterest. Nuoret katsovat paljon Netflixiäkin vapaa-ajallaan, mutta haastatteluissa se nousi esiin enemmän ajanviettotapana kuin sosiaalisen median palveluna, vaikka jotkut ajattelevat sen niinkin. Hieman epätavallisemmista sosiaalisen median palveluista mainittiin Musical.ly, MarsMars ja Line. Musical.ly on sovellus, jossa tehdään omia musiikkivideoita kappaleisiin, ja toisten musiikkivideoita voi kommentoida. MarsMars puolestaan on puolustusvoimien treenisovellus, jossa voi myös olla yhteydessä muihin sovelluksen käyttäjiin. Line toimii WhatsAppin tavoin, mutta on vähemmän suomalaisten käytössä oleva sovellus.

Haastateltavat seuraavat sosiaalisessa mediassa kavereitaan sekä julkisuuden henkilöitä. Julkisuuden henkilöt voivat liittyä omaan harrastukseen tai kiinnostuksen kohteisiin, mutta monet nuorten seuraamat julkisuuden henkilöt ovat vain sellaisia, joiden julkaisuja nuoret haluavat nähdä, eikä niillä ole suurta tarkoitusta. Nuoret tykkäävät ja kommentoivat kavereiden julkaisuja ja julkaisevat joskus itsekin esimerkiksi kuvan Instagramiin.

5.5.2 Hyvät ja huonot puolet sosiaalisessa mediassa

Haastateltavat tiedostavat hyvin, millaisia huonoja puolia sosiaalisessa mediassa on. Nuoret viettävät aikaa sosiaalisessa mediassa oman arvionsa mukaan 1-4 tuntia päivässä, johon osa haastateltavista kommentoi, että käyttää vähän liikaa sosiaalista mediaa. Toisille sama määrä sosiaalisessa mediassa vietettyä aikaa oli sopivasti, eli ajankäytön arviointi on suhteellista. Voi olla myös vaikeaa arvioida, kauanko oikeasti tulee vietettyä aikaa sosiaalisessa mediassa, koska sitä on helppo käyttää päivän aikana vähän kerrallaan, jos esimerkiksi katsoo usein päivän aikana, onko saanut viestejä ja vastaa niihin. Toisilla on paljon ylimääräistä vapaa-aikaa, jolloin useamman tunnin sosiaalisen median käyttö ei tunnu niin paljolta kuin sellaiselle, jolla on muutenkin vapaaajalla paljon tekemistä. Puhelimelle unohtuminen saattaa viivästyttää esimerkiksi läksyjen teon aloittamista ja jopa haitata koulunkäyntiä.

Erikseen mainittuja huonoja puolia sosiaalisessa mediassa ovat esimerkiksi kiusaaminen ja ilkeä kommentointi tai siihen voi jäädä helposti koukkuun. Kuka tahansa tuntematon voi esittää jotain, mitä ei ole, ja se voi olla haitallista muille käyttäjille. Ilkeää kommentointia tapahtuu niin omalla nimellä kuin nimettömänäkin. Anonyymisti kommentointi on helppoa, koska ilkeästä kommentoinnista ei jää kiinni. Myös muiden henkilökohtaisia asioita saatetaan levitellä ja esimerkiksi jotkut aratkin aiheet voivat levitä nopeasti sosiaalisen median välityksellä. Esimerkiksi koulun sisällä jokin asia leviää nopeasti tuttujen välityksellä.

Sosiaalisen median eri kanavista voi löytää vertaistukea erilaisista aihepiireistä. Sosiaalista mediaa käytetään paljon hyödyksi ja YouTubestakin löytyy video melkein

mistä tahansa aihepiiristä, mikä itseä kiinnostaa. Yleisimmin mainittu hyvä puoli sosiaalisessa mediassa on yhteydenpidon helppous, kun voi olla yhteydessä nopeastikin kavereihin ja sukulaisiin. Toisilla nuorilla sukulaisia asuu kaukana, jopa eri maassa ja kasvokkain he voivat tavata vain ehkä kerran vuodessa, jolloin on erityisen tärkeää pystyä viestittelemään helposti. Sosiaalinen media myös yhdistää ihmisiä ja sitä kautta voi löytää uusia kavereita. Nuoret kertoivat, että esimerkiksi kaveria voi pyytää laittamaan Snapchatin tarinaan oman Snapchatin nimimerkin ja viestin, että saa lisätä – kun muut sen jälkeen alkavat seurata, voi saada uusia kavereita. Anonyymi kommentointi voi olla myös hyvä asia, jos haluaa vertaistukea itselle arkaan aiheeseen, eikä halua, että muut saavat tietää omista asioista. Sellaisessa ympäristössä, jossa on tarkoitus saada vertaistukea, on hyvä ilmapiiri joitakin satunnaisia kiusantekijöitä lukuun ottamatta.

5.5.3 Verkkopelit ja ystävät netin kautta

Nuorilla on ystäviä, jotka he tuntevat netin kautta. Heidän kanssaan keskustellaan ja pelaillaan vapaa-aikana. Verkkopelejä pelaavat sekä tytöt että pojat. Fortnite on tällä hetkellä suosittu peli ja lisäksi pelataan muun muassa Fifaa ja Minecraftia sekä NHL-, Battle Royale - ja Counter Strike -pelejä. Aiemmin mainittu Fortnite on ainakin sellainen peli, jota pelataan paljon kavereiden kanssa joko yhdessä samassa tilassa tai puhelun välityksellä niin, että jokainen pelaa kotonaan. Kaikki eivät ole kiinnostuneita tietokoneella tai konsoleilla pelattavista peleistä ja pelaavat mieluummin Facebook-pelejä tai puhelimen sovelluskaupasta ladattavia pelejä. Osa vapaa-ajasta kuluu pelaillen ja se on myös omalla tavallaan sosiaalinen tapahtuma, jos pelejä pelataan kavereiden kanssa. Osalla verkkoystäviä on muun muassa pelien kautta ympäri maailmaa.

Verkon välityksellä nuorten mielestä on helppo ystävystyä, jos sosiaaliset tilanteet ovat hankalia, mutta muutenkin verkon välityksellä on pienempi kynnyks kerton itseltään asioita. Jos ystävät ovat ympäri maailmaa, on helppo luottaa siihen, että omat henkilökohtaiset asiat eivät leviä esimerkiksi omassa koulussa, koska ketään ulkomailaista ei kiinnostaisi sellainen.

5.6 Nuoret koulussa ja työelämässä

5.6.1 Kokemukset koulunkäynnistä

Haastateltavat kertovat viihtyvänsä koulussa melko hyvin. Toisten mielestä koulunkäynti on tylsää, mikä johtuu siitä, että ei jaksaisi herätä aamulla niin aikaisin tai opiskelu itsessään on tylsää. Se, että opiskelu takkuu, johtuu esimerkiksi siitä, että saa huonompia arvosanoja kuin toivoisi, jonka jälkeen lannistuu ja motivaatio opiskeluun loppuu. Haastateltavien mielestä koulussa parasta ovat kaverit ja jotkut tietyt aineet tai opettajat. Erityisesti silloin, jos kavereita ei jostain syystä ehdi nähdä paljoo vapaaajalla, on tärkeää, että heitä näkee koulussa. Myös välitunnit, ruokailu ja rennommat aineet kuten käsityö tai kuvaamataito ovat haastateltavien mieleen. Tietysti jokaisella on myös oma suosikkiaine, jonka opiskelusta pitää muita enemmän.

Voidaan todeta, että seitsemäsluokkalaiset eivät juurikaan pohdi opiskelun hyötyä tulevaisuuden kannalta siten, että yleissivistys lisääntyy ja saa pohjaa tuleville opinnoille. Nuoret ovat kyllä sitä mieltä, että jos he eivät pärjää opinnoissa, ei välttämättä pääse haluamaansa työhön. Nuorilla opiskelun hyöty peruskoulussa tarkoittaa sitä, että hyviä avosanoja saadessaan voi päästä haluamaansa opiskelupaikkaan peruskoulun jälkeen, eli hyvät arvosanat ovat ehkä opittujen asioiden sisäistämistä ja hyödyntämistä tärkeämpiä.

5.6.2 Opiskelu peruskoulun jälkeen

Nuoret, jotka eivät välitä opiskelusta, haluavat ammattikouluun, että työelämään pääsee nopeammin, eikä tarvitse opiskella niin paljoa. Puolestaan nuoret, joilla ei ollut vielä unelma-ammattia, tai joilla oli mielessään ”hyvä ammatti”, halusivat lukioon. Haastateltavilla on sellainen käsitys, että lukio on joko paikka, jonka aikana voi vielä miettiä, mitä haluaa tehdä tai paikka, jota kautta pääsee opiskelemaan ”hyvän ammatin”, koska sieltä saa hyvän pohjan. Toki lukiossa kiehtoivat myös perinteiset vanhojen tanssit ja penkkarit. Ammattikoulua pidetään paikkana, jossa ei tarvitse lukea ja opiskella niin paljon kuin lukiossa ja sitä kautta pääsee nopeammin työelämään. Nuorten mielestä nimensä mukaisesti lukiossa luetaan ja ammattikoulusta saa ammatin. Vaikka

ammattikoulusta saadaankin ammatti nopeammin, ovat lukioon hakua suunnittelevat sitä mieltä, että lukion käyneenä työllistyy helpommin.

”- - mä aattelin men yläasteen jälkeen lukioon ja sit siel miettii viel enemmän, et mitä mä haluun tehdä.”

”- - sit mä oon myös miettiny niinku terveydenhoitajaks, mut sit, jos menee terveydenhoitajaks, pitäis käyd lukio ja mä en oo yhtään semmone ihmine, joka tykkää opiskel ja lukee - - kai se pitää käyd se lukio, jos päättää, et menee johonki tämmöse työhö, mis pitää tietää tosi paljo kaikkee, ja en mä oikeen osaa sanoo”

Osalla haastatelluista suunnitelmat olivat erittäinkin selkeät, mikä on hämmästyttävää seitsemäsluokkalaiselle. Yleisin vastaus kuitenkin nuorilla oli, että ei vielä ole ajatellut asiaa tai ei tiedä, mitä haluaa tehdä.

”No unelma-ammatti menee just tonne tietotekniikan puolelle- - ja mieluummin viel niinku ohjelmointipohjasta, ettei mieluummin mitään toimistotöitä. - - Tampereelle päin suuntautuu [opinnot].”

”Mä haluun lukioo peruskoulu jälkee, sit sen jälkeen mä haluu armeijaa ja sit sen jälkee mä haluu joko Tampereel niinku poliisikouluu tai sitte toi maanpuolustuskorkeakouluu. - - Joo, varmaan niinku ykkösest asti, ni ainaki tää armeijajuttu, et varmaa vitosel tuli tää poliisi ja maanpuolustuskorkeakoulu.”

5.6.3 Oppilaiden kuuleminen koulussa

Haastateltavien mielestä koulussa kuunnellaan hyvin oppilaiden toiveita ja muutosehdotuksia, mutta ei välttämättä osata sanoa esimerkkiä, millaisissa tilanteissa. Nuorilla saattaa vain olla sellainen tunne, että koulussa kyllä kuunnellaan ja otetaan huomioon, vaikka varsinaisia toiveita ei olisi. Nuoret ymmärtävät sen, että tietynlaisia asioita ei luonnollisesti voida toteuttaa, kuten että koulusta pääsisi paljon aiemmin kotiin kuin lukujärjestykseen on merkitty tai sellaisia, jotka ”pilaa koulun tarkoitusta”. Myös oppilaskunnan kautta saa vietyä asioita eteenpäin, jos oppilailla on toiveita.

Jos haastateltava koki, että koulussa ei kuunnella oppilaiden toiveita, ei hän välttämättä osannut sanoa esimerkkiä siitä. Välitunneista ollaan sitä mieltä, että ulkovälitunteja on liikaa ja pakkasraja voisi olla olemassa, koska ”*mones koulus on myös pakkasraja*”. Sellaiset nuoret, jotka viettävät välitunnit esimerkiksi urheilun ja pelaten, toivoivat pidempiä välitunteja, mutta ruokavälituntia pidettiin myös liian pitkänä, jos pelaaminen välituntien aikana ei niin kiinnosta.

Haastateltavat nimeävät, että oppilaita on kuultu esimerkiksi luokkaretkien suunnittelussa, paikkojen vaihdossa, liikuntavälineiden hankinnassa sekä koulun järjestämän välipalan tarjonnan suunnittelussa. Vastauksissa oli hieman koulujen välisiä eroja, sillä Kuninkaanhaan koulun oppilaat kertoivat liikuntavälineiden lisäämisestä ja Meri-Porissa oppilaat kertoivat välipalatoiveiden toteuttamisesta.

”No joo, meidän äidinkielenopettaja oli aika hyvä, ku me puhuttii näist meidän koulureiteistä - - näytettiin kaikki pahimmat kohdat ja sit se pisti ne jonneki kaupungil tai jonnekin en mä muist, ja sit ne kävi kattoo paikkoja ja esimerkiks meidän kaveriporukan yks paikkaa otettiin sieltä. Sielt leikattiin puskia ja nyt se on paljon turvallisempi.”

Vaikka edellä mainitusta esimerkistä voi päätellä, että koulureittien muuttaminen turvallisemmaksi ei ollut oppilaslähtöinen toive, vaan opettajan suunnittelema asia, vaikutti haastateltava tyytyväiseltä siihen, että niin oli toimittu – etenkin, kun hänen kohdallaan asiaan oli puututtu myös kaupungin toimesta.

5.6.4 Työkokemus

Haastateltavien työkokemus on kertynyt taksvärkeistä, vanhempien ja sukulaisten työpaikoilla työskentelystä, urheilun tuomaroinnista tai kevyestä koulun ohessa tehtävästä työstä sekä jonkin verran myös kesätöistä. Seitsemäsluokkalainen on vielä melko nuori ja jotkut nuoret hakevatkin ensimmäistä kesätöitä nyt täytettyään 14-vuotta, eli osa voi päästä kesätöihin ensi kesänä. Kokemuksena työ on ollut mielenkiintoista ja itse rahan tienäminen on koettu mukavaksi.

Taksvärkkiin nuoret hakeutuvat joko tuttujen tai sukulaisten luo auttamaan kotitöissä tai heidän työpaikoilleen. Esimerkiksi vanhempien työpaikoilla nuoret ovat saaneet tehdä pieniä avustavia töitä, jolloin he ovat saaneet hieman käsitystä siitä, millaista on olla töissä. Seitsemäsluokkalaisten koulun ohessa tekemä työ on esimerkiksi lehtien jakoa kerran viikossa. Nuoret suunnittelevat hakevansa tai ovat hakeneet kesätöihin esimerkiksi lähikauppoihin, joissa voisivat hyllyttää tuotteita.

5.7 Mielen hyvinvointi ja jaksaminen

5.7.1 Yleiskuva nuorten hyvinvoinnista

Haastateltavilla on monia hyviä ja iloa tuovia asioita elämässään. Heidän vastauksensa hyvinvoinnin aiheisiin olivat melko samanlaiset, ja haastattelussa saatiin vain muutamia erottuvia vastauksia. Nuorten mielestä hyviä asioita ovat kaverit, perhe ja lemmikit sekä harrastukset. Nuoret ovat kiitollisia siitä, että saavat harrastaa. Liikunnallisessa harrastuksessa hyvää on se, että pysyy hyvässä kunnossa ja terveenä. Hyvä koulumenestys on myös nuorille tärkeää, ja jos koulussa menee hyvin, tuo se iloa.

Asiat, jotka nuorten mielestä voisivat olla paremmin, olivat pääasiassa sellaisia asioita, jotka olivat nousseet esiin jo haastattelun aiemmissa vaiheissa. Kun nuorilta kysyttiin, että puuttuko heiltä jotakin tai onko jokin asia elämässä huonosti, eivät nuoret välttämättä osanneet vastata siihen, vaikka olisivat haastattelun aiemmissa kohdissa tuoneet esiin joitakin sellaisia asioita.

Arki saattaa olla niin tasaista, että olisi kivaa, jos jotakin uutta tapahtuisi, tai että vapaaajalla olisi enemmän tekemistä. Erittäin sosiaalisten nuorten mielestä olisi mukavaa, jos kavereita olisi vielä enemmän kuin tällä hetkellä. Heidän mielestään kavereiden paljoudessa parasta on se, että ei tarvitse koskaan olla yksin. Moni nuori kuitenkin viihtyy myös yksin, koska silloin saa olla omassa rauhassa ja tehdä itseä kiinnostavia asioita tai vain rentoutua. Niille nuorille, joilla ei ole juurikaan tai ei ollenkaan läheisiä ystäviä, ainoa iloa tuottava asia on perhe ja läheinen suhde vanhempiin ja sisaruksiin. Haastattelun perusteella voidaan päätellä, että syrjäytymisen riskitekijöitä on olemassa

osalla haastateltavista, mutta silti heillä on ainakin yksi merkittävä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja iloa tuottava asia elämässään.

5.7.2 Keinoja käsitellä stressiä ja paha mieltä

Jos jokin asia stressaa tai on paha mieli, on ilmeistä, että ihmiset käsittelevät tunteuksiaan eri tavoin. Toisille sopii parhaiten itsekseen rauhoittuminen ja puhelimella ajanvietto tai pelaaminen. Luotettaville ihmisillekin on helppo puhua, jos jokin painaa mieltä. Tietynlaisista asioista on helpompi puhua esimerkiksi äidille kuin isälle tai sisaruksille kuin vanhemmille, mutta tärkeintä on, että puhuminen helpottaa omaa oloa. Musiikin kuuntelukin voi auttaa ja toisilla toimii paremmin surullisen musiikin kuuntelu, jonka mukana pystyy paremmin eläytymään tunteisiinsa ja toisille parempi vaihtoehto on kuunnella iloista musiikkia, jolla ajatukset saa siirrettyä muihin asioihin.

Sen lisäksi, että urheilun kautta pysyy hyvässä kunnossa ja terveenä, nuoret ovat löytäneet urheilusta myös keinon purkaa stressiä, eli harrastukset auttavat myös nuoren ollessa stressaantunut tai jos hänellä on paha mieli. Harrastuksissa voi purkaa huoliaan myös harrastuskavereille ja suoritukseen keskittyessä saa muuta mietittävää. Omatoiminen harrastaminen, kuten piirtäminen tai tanssi ovat myös hyviä mielialan kohentajia.

5.7.3 Kiusaamisen kokemukset

Haastateltavat kertoivat hyvin samankaltaisia kokemuksia koulukiusaamisesta. Enimmäkseen koulukiusaaminen on kiusaajan taholta harmitonta kommentointia ja vitsillä haukkumista, joka menee tahattomasti liian pitkälle. Kiusaamisen kokemus määräytyy sen mukaan, miten kiusattu kokee sen, eli kiusaamista tapahtuu paljon niin, että kiusaaja ei ymmärrä kiusaavansa. Myös porukan ulkopuolelle jättämistä tapahtuu, jota voi olla vaikea huomata, kun ollaan tiiviisti oman porukan kanssa, eikä nähdä sitä, jos joku on yksin.

Muunlaista kiusaamista on töniminen, vaatteiden tai ulkoisen olemuksen haukkuminen sekä perätön syyttely ja juorujen levittely. Joskus kiusaaminen ei jää vain kouluun,

vaan kiusaajat saattavat mennä kiusatun luokse ja esimerkiksi heitellä kiviä ikkunoihin ärsyttääkseen. Tällaisissa tapauksissa kiusaaminen on tahallista ja sellaista, jolla halutaan aiheuttaa kiusatulle pahaa mieltä ja ehkä pelkoakin.

Eniten kiusaamiskokemuksia nousi esille alakouluajoilta, mutta ne tapaukset oli sovittu jo, ja usein kiusatut kertoivat olevansa nyt yläkoulussa kavereita kiusaajiensa kanssa. Kiusaamiseen puuttumisesta nuorilla on eriäviä mielipiteitä keskenään, sillä toiset olivat kokeneet hyväksi sen, että kiusaamisesta oli kerrottu aikuisille, mutta toisten mielestä kiusaaminen voi pahentua, jos siihen yritetään puuttua. Jos haastateltavan mielestä kiusaamiseen ei kannata puuttua, voi olla parasta antaa asian olla, jolloin kiusaajat kyllästyvät kiusaamaan, kun se ei aiheuta minkäänlaista reaktiota. Kiusaamisen pelätään myös pahentuvan, jos siihen puututaan. Vastauksista toistui se, että kiusaamiseen puuttuminen oli toiminut niissä kiusaamistapauksissa, joissa kiusaaminen ei ole ollut kovin vakavaa, ja niissä tapauksissa, joissa kiusaaminen on ollut jopa erittäin rankkaa, ei ole auttanut, että siihen on puututtu. Voidaan siis päätellä, että mahdollisimman varhainen puuttuminen kiusaamiseen on paras vaihtoehto, ettei kiusaaminen kehkeytyisi todella pahaksi, jolloin siihen puuttuminen ei välttämättä toimi. Paras keino olisi muuttaa nuorten asenteita niin, että kiusaamisen ilmapiiriä ei pääsisi ollenkaan muodostumaan.

Uusia oppilaita kiusataan helposti, etenkin, jos oppilas tulee kouluun kesken lukuvuoden. Silloin kiusaaminen voi ilmetä esimerkiksi niin, että uuden oppilaan on vaikea päästä mukaan luokalla oleviin porukoihin.

”Minua kiusattiin ala-asteella. No ykkösel ja kakkosel eniten, mut sit o kans sen jälkee tullu paljo, et mua haukuttii koko aja ja tämmöst. - - Ykkösel mä oli niinku uus oppilas, mä tuli niinku keske ykköse ja sit kaikki katto mua. Mä meni ain porukoihi ja sit ne ylees meni pois ja sit mää oli yksi tai sit oli joku yks kaveri, kene kaa siin hengasi. Kyl jossain siin vitos-kutosluokal ni se loppu sillee ja nykyää ne ketkä o totanoi haukkunu mua ja tällee, et oon kokenu, et ne on kiusannu mua, ni nykyää olen heidän kaveri.”

Jos kiusaamista jatkuu pitkään, voi siihen turtua, minkä seurauksena voi alkaa ajatella, että ei kannata edes yrittää kertoa siitä, koska on saanut niin monta kokemusta siitä,

ettei asiaan puuttuminen ole auttanut. Jopa kiusatun vanhemmat voivat väsyä kiusaamiseen ja ajatella, että sille ei voi mitään. Yläkouluun siirryttäessä voisi kuvitella, että kiusaaminen loppuisi uuden koulun myötä, mutta aina se ei mene niin. Haastatteluista nousi esiin, että voidaan epäillä entisen alakoulun oppilaiden kertoneen kiusatusta sellaisia asioita, jotka ovat tapahtuneet alakoulun aikana, jolloin kiusaaminen jatkuu yläkoulussakin. Ei voida nimetä, mistä johtuu, että joku yksittäinen nuori voi joutua kiusaamisen kohteeksi aina uudelleen.

5.7.4 Kokemukset päihteidenkäytöstä

Pääsääntöisesti haastatteluun osallistuneet nuoret eivät käytä itse päihteitä, mutta ovat nähneet tai kuulleet muiden käyttävän. Seitsemännellä luokalla päihteidenkäyttö on hieman ylempiä luokka-asteita vähäisempää, mikä voi selittää sen, että tutkimukseen osallistuneilla nuorilla ei ole omakohtaisia kokemuksia päihteidenkäytöstä. Jos haastateltavalla olikin omakohtaisia kokemuksia päihteidenkäytöstä, ei niitä haluttu kertoa.

Nuorten vastauksiin saattoi vaikuttaa aineistonkeruumenetelmäksi valikoitunut haastattelu, jossa nuorten kanssa keskusteltiin kasvokkain. Osa nuorista saattoi olla arkoja kertomaan rehellisesti omista kokemuksistaan, sillä he osasivat kertoa tarkkaankin, miten ovat nähneet kaveriporukassaan päihteidenkäyttöä, mutta eivät kertomansa mukaan itse ole kokeilleetkaan päihteitä. Tutkimustulos vahvistaa myös aiempia tutkimustuloksia siitä, että päihteidenkäyttö on vähentynyt, sillä joukossa oli myös nuoria, joilla ei ollut edes kaveripiirissään päihteidenkäyttöä.

Koulussa nuoret kuulevat muiden kertomuksia esimerkiksi alkoholinkäytöstä tai näkevät kuvia sosiaalisessa mediassa, joissa näkyy alkoholinkäyttöä ja tupakointia. Huhupuheita on myös huumeidenkäytöstä tietyillä alueilla. Osalla on myös kaveripiirissään tupakoivia nuoria ja sellaisia, jotka joskus juovat alkoholia.

5.8 Haaveita sekä ajatuksia tulevaisuudesta

5.8.1 Haaveet ja niiden toteuttaminen

Paljon urheilevat, jopa SM-tasolla kilpailevat, nuoret haaveilivat urheiluun liittyvistä ammateista. Osa haaveili varsinaisesta kilpaurheilijan ammatista, mutta osalla oli mielessään esimerkiksi urheilulääkärin, fysioterapeutin tai liikunnanopettajan ammatti. Kun nuorena on aloittanut urheilun ja löytänyt oman lajinsa, säilyy urheilu varmasti elämässä myös aikuisena. Muunlaiset opintoihin ja unelma-ammattiin liittyvät haaveet perustuivat pitkälti siihen, että nuoret haluavat sellaisen ammatin, josta he pitävät, ja josta saa hyvää palkkaa. Hyvä palkka ei aina automaattisesti tarkoita samaa kuin, että saa paljon rahaa, vaan enemmänkin sitä, että tulee toimeen ja voi olla taloudellisesti itsenäinen. Nuoret, joiden vastauksista huokui koko haastattelun ajan, että hyvä toimeentulo on tärkeää, haaveilivat hyvästä työstä, josta saa hyvää palkkaa. Heidän perheidensä mahdolliset ongelmat ovat johtuneet rahatilanteesta esimerkiksi työttömyyden tai pitkän sairausloman takia. Tietysti kotona voi myös olla sellaiset arvot, että nuoria kannustetaan opiskelemaan hyvin, jotta pääsee hyvään työhön. Sellainen ajattelu voi olla myös seitsemäsluokkalaisten naiiviutta siinä, että raha on tie onneen.

Matkustelu tai ulkomailla asuminen oli myös nuorten haaveena. Nuoret tiedostavat sen, että ensin täytyy opiskella, että saa ammatin ja pääsee töihin, jotta voi säästää rahaa haaveen toteuttamiseksi. Asuminen ulkomailla kiehtoo nuoria siksi, että pääsisi näkemään maailmaa ja kokemaan erilaisia asioita kuin Suomessa. Myös muualla Suomessa asuminen houkuttelee nuoria, joko vain siksi, että nuorista olisi kiva asua muualla tai siksi, että he kokevat opiskelut toisessa kaupungissa mukavana ajatuksena.

Haastateltavien haaveet olivat sellaisia, että niiden toteutumiseen nuorten täytyy itse opiskella tai harjoitella ahkerasti ja täytyy löytyä motivaatiota, jotta jaksaa tavoitella haavetta. Haaveet voivat vaarantua esimerkiksi oman loukkaantumisen takia tai siksi, että ei ole tarpeeksi rahaa tai motivaatiota. Voidaan siis todeta, että nuorten haaveet eivät ole kovin konkreettisia, joiden tavoittelemiseksi täytyisi tehdä jotakin oletusarvoisesta seitsemäsluokkalaisten elämästä poikkeavaa. Tavoitteet voi saavuttaa kaikissa tapauksissa ahkeralla opiskelulla, jonka seurauksena voi päästä haluamaansa

opiskelupaikkaan ja sitä kautta mieleiseen ammattiin tai harjoittelemalla oman harrastuksen parissa parhaansa mukaan.

5.8.2 Tulevaisuuden pelkoja ja uhkia

Porissa tai maailmalla nuoria huolestuttaa eniten ilmastonmuutos ja siitä aiheutuva ilmaston tuhoutuminen sekä terrorismi. Turun vuoden 2017 puukotukseenkin viitattiin muutamissa vastauksissa. Nuoret ovat lohduttautuneet sillä ajatuksella, että Porissa ei tapahtuisi sellaista. Myös sodat ja yleisesti maailman meno, tarkoittaen eri maiden välisiä suhteita ja tapaa kommunikoida keskenään, mainittiin huolenaiheiksi, mutta niiden ei ajateltu vaikuttavan Suomessa. Suomessa on onneksi tapahtunut vielä vähän terrorismia tai esimerkiksi kouluammuskeluja, niin ne varmasti siksi tuntuvat kaukaiselta ajatukselta, vaikka ovatkin mahdollisia. Suomea ja erityisesti Poria siis pidetään turvallisena paikkana asua, kun ei tarvitse huolehtia siitä, että tapahtuisi jokin katastrofi.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Jos haastattelukysymyksiä olisi ollut vähemmän, olisi haastattelutilanteessa voitu paneutua paremmin joihinkin tiettyihin kysymyksiin, joista haastateltavilla oli sanottavaa ja haastatteluihin olisi kulunut sama aika kuin nyt isommalla kysymysmäärällä. Kun kysymyksiä oli paljon, jäivät haastattelut melko pintapuoliseksi. Suosittelemme Satakunnan yhteisökeskusta poimimaan tästä tutkimuksesta sellaiset aihealueet, joista nuorilla on eniten sanottavaa, ja jotka selkeästi antavat vastauksia uusien nuorille suunnattujen palvelujen kehittämiseen ja tutkimaan vain niitä osa-alueita nuorten elämässä.

Haastatteluilla tavoitettiin hyvin homogeeninen joukko seitsemäsluokkalaisia nuoria, minkä vuoksi haastattelutulos ei juurikaan eroa siitä, mitä jo esimerkiksi aiempien tutkimusten perusteella nuorista tiedettäisi tai mitä oletimme saavamme tulokseksi.

Tuloksia on tarkoitus käyttää sellaisten palvelujen ja rakenteiden luomiseksi, joilla ehkäistään nuorten syrjäytymistä ja saadaan syrjäytyneitä nuoria osaksi yhteiskuntaa, jotta Me-säätiön tavoite olisi mahdollista täyttää. Nyt tutkimustulos ei yksin sellaiseen riitä siihen, vaan on enemmänkin ohjaamassa selvitystyöhön, jolla varsinaisesti saadaan kartoitettua, mitä syrjäytyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret tarvitsevat. Haastatteluja siis täytyisi tehdä jossakin muussa ympäristössä kuin kouluissa, koska tässä tutkimuksessa syrjäytyneitä nuoria ei tavoitettu. Parempi ympäristö haastatteluaineiston keräämiselle voisi mielestäni olla nuorisotiloilla tai kaupungilla iltapäivään, kun nuoret viettävät siellä aikaa tai vaikkapa olla yhteydessä nuoriin etsivän nuorisotyön tai nuorten työpajan kautta.

Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu on mielestäni sopiva tutkimukseen, jossa otantana ovat nuoret. Myös kyselylomake voisi toimia, koska silloin nuoret voisivat miettiä vastauksia niin kauan kuin on tarpeen. Lomakkeita voisi jakaa esimerkiksi nuorisotiloille ja nuorten työpajalle, joista täytetyt lomakkeet haettaisiin ennalta määrätyn ajan kuluttua. Tutkimus kyselylomakkeen avulla voitaisi toteuttaa myös suoraan Google Forms -lomakkeella, jolloin haastatteluaineistoa ei tarvitsisi erikseen siirtää sähköiseen muotoon. Lomaketutkimuksessa hyvä puoli on nuorten täysi anonymiteetti. Siitä huolimatta, että opinnäytetyössäni nuorille kerrottiin haastattelun alussa, että heidän kertomiaan asioita ei voi yhdistää heihin millään tavalla, eivät nuoret välttämättä uskaltaneet vastata täysin rehellisesti haastattelijalle. Nuoret ehkä ajattelivat, että tieto kantautuu sellaisille henkilöille, joille nuoret eivät halua kertoa asioita, joita haastatteluissa käsiteltiin. Lomakkeella vastaukset olisivat tosin saattaneet jäädä lyhyiksi, jolloin niistä ei olisi ollut juurikaan hyötyä tutkimusaineiston hyödyntämisen kannalta. Haastattelussa voidaan esittää tarpeellisia jatkokysymyksiä, jolloin nuoren kanssa keskustelemalla aiheesta saa enemmän tutkimusaineistoa. Haastattelussa on myös mahdollista muotoilla kysymykset toisella tavalla ja lomakkeella vaikea kysymys saatetaan ohittaa siksi, että siinä muodossa esitettyyn kysymykseen on hankala vastata.

6.2 Nuorten elämää Porissa

Kun nuorten hyvinvointia ja osallisuutta lisätään, vaikuttaa se suoraan syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrän vähenemiseen. Pääsääntöisesti nuoret voivat hyvin ja heillä on hyviä ystäviä ja luotettavia aikuisia, joiden kanssa voi jakaa asioita. Nuoret myös harrastavat paljon, erityisesti urheilu- ja musiikkiharrastukset ovat suosittuja. Haastatteluihin osallistuneista nuorista ne, jotka harrastavat jotakin, olivat sitä mieltä, että saavat viettää tarpeeksi aikaa kavereiden kanssa ja heillä aikaa ei kulunut puhelimella niin paljon kuin harrastamattomilla nuorilla. Nuoret viettävät eniten vapaa-aikaa puhelimella, etenkin yksin ollessaan. Puhelimella käytettyä aikaa on erittäin haastava arvioida, koska sosiaalinen media vie mennessään. Jos puhelimen käyttö on liiallista, voisi sen esimerkiksi korvata lukemisella, sillä haastateltavista nuorista vain pieni osa kertoi lukevansa kirjoja.

Vapaa-ajallaan nuoret viettävät aikaa perheen ja ystävien kanssa ja vierailevat sukulaisten luona. On myös sellaisia nuoria, joilla on erilaisia syrjäytymisen riskitekijöitä, mutta varsinaisesti syrjäytyneitä nuoria ei haastatteluilla tavoitettu. Nuorilla, joilla ilmeni syrjäytymisen riskitekijöitä, olivat ne myös kasautuneet. Esimerkiksi kiusaamista esiintyi tietyillä nuorilla selvästi muita enemmän. Jos taas syrjäytymisen riskitekijät liittyivät ystävien tai muiden läheisten ihmissuhteiden puutteeseen, olivat nuoret paljon yksin. Perheen rahatilanne huolestuttaa nuoria jonkin verran ja se vaikuttaa siten nuorten elämään, että he haluavat itse opiskella itseään kiinnostavan, mutta myös hyväpalkkaisen ammatin, jonka avulla pärjää elämässä.

6.3 Palvelujen tarve Porissa

Nuoret itse toivovat Laviaan ja Meri-Porin sekä Reposaaressa alueille enemmän tekemistä nuorille, ja lähempänä keskustaa asuvat nuoret olivat tyytyväisiä elinympäristönsä palveluntarjontaan. Ei ole yllättävää, että kaukana keskustasta asuvat nuoret haluaisivat enemmän palveluja lähialueelle, sillä seitsemäsluokkalaisilla on rajalliset vaihtoehdot kulkea paikasta toiseen, koska heidän täytyy kulkea kävellen, pyörällä, julkisilla kulkuvälineillä tai vanhempien kyydillä. Julkisella liikenteellä voi kulkea vain tiettyinä aikoina ja se maksaa, ja vanhempien kyyti puolestaan kuluttaa

vanhempien aikaa. 13-14 -vuotias on vielä niin nuori, että harva on ollut missään töissä, niin raha täytyy pyytää vanhemmilta kaikkeen, mikä maksaa. Se taas voi aiheuttaa tietyissä tilanteissa sen, että nuoret eivät voi osallistua tai kulkea johonkin, jos perheen rahatilanne ei salli ylimääräisiä kustannuksia.

Meri-Porin alueen palveluista kannattaisi selvittää, ovatko Pihlavan nuorisotilan palvelut tarpeeksi kiinnostavia ja huomioon kannattaa ottaa myös nuorten kokemukset Pihlavasta alueena. Jos Pihlavan alue ei ole houkutteleva nuorisokollisuuden vuoksi, ei se ehkä ole paras alue nuorisotilalle ja muille nuorten palveluille. Jos nuoret viettävät enemmän aikaa muilla Meri-Porin alueilla kuin Pihlavassa, olisi palvelujen siirtäminen ja uusien palvelujen luominen niille alueille loistava tilaisuus saada nuoria osallistettua niihin.

6.4 Opinnäytetyön jälkeen

Nuorilta kannattaisi selvittää uudessa tutkimuksessa, millaiset palvelut ja tapahtumat saavat heidät lähtemään kotoaan, sillä se lisäisi nuorten sosiaalista kanssakäymistä ja tarjoaisi mahdollisuuksia saada uusia ystäviä. Nuorten mielipiteitä ja kokemuksia pitäisi ottaa huomioon siinä, millaisia palveluja nuoret käyttäisivät mielellään ja missä palveluja tulisi järjestää, jotta nuoret pystyisivät kulkemaan niihin. On myös tärkeää ottaa huomioon, mistä kanavista nuoret saavat tiedon uusista palveluista ja tapahtumista, jotta mainonta ja informointi saataisi kohdistettua nuorille ja osallistujia olisi mahdollisimman paljon. Nuorten osallistumiseen saattaa vaikuttaa, kenelle palvelut on kohdennettu ja olen sitä mieltä, että nuorilta kannattaakin kysyä, haluavatko he esimerkiksi vain omalle luokka-asteelle suunnattuja palveluja tai palveluja, jotka on suunnattu yläkoululaisille tai vaikkapa 13-17 -vuotiaille. Nuorimpien nuorten osallistumista saattaa rajoittaa, jos paikalla on vanhempia nuoria, jos he kokevat tilanteen sellaiseksi, että voivat esimerkiksi joutua kiusatuksi tai muuten vähemmälle huomiolle. Nuorita itseltään voisi myös kysyä, mikä ajankohta olisi järjestetyille toiminnalle paras ja kuinka usein he olisivat valmiit osallistumaan niihin. Toisaalta nuorten mielestä voi olla myös mielenkiintoista olla tekemisissä muidenkin kuin vain toisten samanikäisten nuorten kanssa.

Jotta nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn voitaisi paneutua vielä syvemmin, tulisi nuorilta kysyä mielipiteitä esimerkiksi kiusaamisesta ja harrastuksista. Opinnäytetyön haastatteluissa nuoret kertoivat tarkastikin kiusaamiskokemuksiaan, ja nuorilla on varmasti paljon enemmänkin kerrottavaa kiusaamisesta, etenkin, jos haastattelut tehtäisi nuorten vapaa-ajalla, jolloin haastattelutilanne olisi rennompi kuin koulussa haastatella. Koska opinnäytetyöni tuloksista voidaan huomata, että nuoret, joilla on mieleisiä harrastuksia, ovat pääasiassa tyytyväisiä elämäänsä, nuorilta voitaisi kysyä ajatuksia ja kokemuksia tarkemmin harrastusten osalta. Niiden tutkimustulosten pohjalta voitaisi kehitellä uusia harrastusmahdollisuuksia nuorille, joilla ei vielä ole mieleistä harrastusta, mutta haluaisivat harrastaa jotakin. Myös päihteidenkäytöstä voisi kysyä tarkemmin nuorten mielipiteitä ja asenteita, sillä tässä opinnäytetutkimuksessa nuoret eivät kertoneet juurikaan kokemuksia päihteidenkäytöstä. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että päihteidenkäyttö on vähentynyt, niin olisi varmasti mielenkiintoista selvittää, tukeeko tutkimus Porissa aiempia tutkimustuloksia. Koska päihde- ja mielenterveyspalveluista on vain vähän aiempaa tutkimustietoa, olisi tärkeää kartoittaa nuorten ajatuksia ja kokemuksia tarkemmin myös niiltä osa-alueilta.

LÄHTEET

Aaltonen, S., Kivijärvi, A., Peltola, M. & Tolonen, T. 2011. Ystävydet. Teoksessa Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty – Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Hakapaino, 29-56.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Harju, A. 2004. Osallisuus. Viitattu 22.5.2018. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/osallistuminen_ja_vaikuttaminen/aiemmat_artikkelit/osallisuus

Hintikka, K. A. n.d. Sosiaalinen media. Julkaisu Jyväskylän yliopiston kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaalissa. Viitattu 12.5.2018. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/sosiaalinen-media>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L. Lääperi, R. Schneider, T. Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpäpaperi 33/2017. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 22.5.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jokinen, K. n.d. Perheen merkitys nuorten hyvinvoinnille. Viitattu 1.3.2018. <http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/docs/f1017819486/kimmojokinen-luontodiat.pdf>

Karvonen, S. 2016. Nuorten juomatavat Suomessa. Viitattu 5.5.2018. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/alkoholi/nuorten-juomatavat-suomessa>

Katznelson, N., Jørgensen, H. E. D. & Sørensen, N. U. 2015. Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? - Om hverdagsliv, ungdomskultur og indsatser der gør en positiv forskel. Skjernvej: Aalborg Universitetsforlag. Viitattu 20.2.2018. http://vbn.aau.dk/files/210242686/Hvem_er_de_unge_p_kanten_af_det_danske_samfund_OA.pdf

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 14.12.2017/886 muutoksineen.

Ludden, D. 2018. Does Using Social Media Make You Lonely? <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/talking-apes/201801/does-using-social-media-make-you-lonely>

Merimaa, M. 2015. Kaverit keskiössä – raportti nuorten havainnointi ja haastattelut (NuHa) -hankkeesta. Helsinki: Aksidenssi Oy. Viitattu 26.2.2018. https://www.hel.fi/static/liitteet/nk/150330_NuHa_raportti_netiversio.pdf

Mero, P. 2013. Osallisuus lisää myönteisyyttä ja vähentää vastustusta. Viitattu 22.5.2018. <https://www.sitra.fi/artikkelit/osallisuus-lisaa-myonteisyytta-ja-vahentaa-vastustusta/>

Me-säätiön www-sivut. 2018. Viitattu 25.1.2018. <http://www.mesaatio.fi/>

- Myrskylä, P. 2012. HUKASSA – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi No 19. Viitattu 3.5.2018. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytymien.pdf>
- Nuorisotakuun www-sivut. n.d. Viitattu 5.5.2018. <http://nuorisotakuu.fi/etusivu>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. Viitattu 10.5.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287 muutoksineen.
- Paavilainen, K. 2018. Maahanmuuttajanuoret 360. Prezi-esitelmä Satakunnan yhteisökeskuksen hankkeesta. Viitattu 20.2.2018 <https://prezi.com/p/zi5mibxqmgf3/>
- Peltola, M. & Moisio, J. 2017. Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä – Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. Helsinki: Virtapyörre Oy.
- Peltonen, R., Lahtinen, P. & Westlund, O. 2018. ”Munperheet – Koka jokainen lapsi tarvitsee turvallisia perhesuhteita. Viitattu 11.5.2018. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/04/NF_munperheet_koonti-valmis.pdf
- Satakunnan yhteisökeskuksen www-sivut. 2018. Viitattu 25.1.2018. <http://www.yhteisokeskus.fi/>
- Satakuntaliiton www-sivut. n.d. Viitattu 4.5.2018. <http://www.satakuntaliitto.fi/>
- Suomen Mielenterveysseura n.d.a Kuinka voit? Viitattu 11.5.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/kuinka-voit>
- Suomen Mielenterveysseura. n.d.b Perheitä on monenlaisia. Viitattu 11.5.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/perheit%C3%A4-monenlaisia>
- Suomen Mielenterveysseura n.d.c Ystävyys eri elämänvaiheissa. Viitattu 11.5.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/yst%C3%A4vyys-eri-el%C3%A4m%C3%A4nvaiheissa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016a. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Viitattu 4.5.2018. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016b. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 3.5.2018. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/nuorten-syrjaytyminen-ehkaisy
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017a. Nuorten syrjäytyminen. Viitattu 30.1.2018. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b. Nuorten tupakointi. Viitattu 5.5.2018. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakointi-suomessa/nuorten-tupakointi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017c. Syrjäytyminen ja osallisuus. Viitattu 4.5.2018. <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/talous-ja-politiikka/elinolot/syrjaytyminen-ja-osallisuus>

Valtari, M. 2017. Sosiaalinen media Suomessa. Viitattu 12.5.2018. <http://so-meco.fi/blogi/sosiaalinen-media-suomessa-2017/>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6.4.2011/338.

HAASTATTELURUNKO

7. luokkalaisten haastattelut

Kuinka kauan olet asunut Porissa?

Millainen asuinalueesi on?

VAPAA-AJANVIETTO

Mitä teet tavallisena arkipäivänä koulun jälkeen?

Mitä teet viikonloppuisin?

Missä vietät vapaa-aikaasi eniten?

Harrastatko tai oletko harrastanut aiemmin jotain? Mitä?

Harrastus voi olla myös itsenäistä/omatoimista tekemistä yksin tai muiden kanssa!

Miten löysit harrastuksen?

Mitä harrastus antaa sinulle?

Mikä harrastuksessa on tärkeintä?

Haluaisitko harrastaa jotain / jotain enemmän? Mitä? Miksi /miksi et?

Onko joku toiminta/tapahtuma, joka saisi sinut heti innostumaan?

Miten pääset liikkumaan harrastuksiin?

SOSIAALINEN MEDIA JA NETINKÄYTTÖ

Mitä somepalveluja käytät?

Millaisia asioita teet somessa?

Kuinka paljon some vie aikaa?

Mitä sivustoja/käyttäjiä/asioita seuraat?

Mitä hyviä ja huonoja puolia somessa on?

Oletko törmännyt somekiusaamiseen tms.?

Pelaatko verkkopelejä?

Mitä pelejä?

Yhdessä vai yksin?

Onko sinulla ystäviä, jotka tunnet netin kautta?

KOULUNKÄYNTI JA TYÖ

Miten viihdyt koulussa tällä hetkellä?

Mitkä asiat koulussa ovat hyvin?

Mikä on kivointa?

Mitä asioita haluaisit muuttaa koulussa?

Mikä on vähiten kivaa koulussa?

Kuunnellaanko oppilaiden pyyntöjä ja toiveita tarpeeksi koulussa?

Onko sinulla jotain kokemusta koulukiusaamisesta?

Oletko joutunut kiusatuksi?

Oletko itse kiusannut?

Oletko nähnyt kiusaamista?

Millaisia ajatuksia sinulla on opiskelusta jatkossa?

Mitä haluat oppia?

Mitä haluaisit opiskella? Missä?

Onko sinulla suunnitelmia, mitä työtä haluaisit tehdä?

Oletko ollut jossain töissä?

Missä?

Miltä työelämä vaikutti?

PERHE- JA YSTÄVYYSSUHTEET

Keitä perheeseesi kuuluu?

Keiden kanssa asut?

Mitä perheenjäsenesi tekevät?

Miten perheenjäsenilläsi menee sinun mielestäsi?

Millaiset yhteydet sinulla on muihin sukulaisiin?

Mitä teette yhdessä perheen kanssa?

Kuka auttaa perhettäsi, jos tarvitsette apua?

Kuunnellaanko sinun mielipiteitäsi perheessäsi?

Tuntuuko sinusta, että tulet ymmärretyksi?

Millainen ystäväpiiri sinulla on?

Mistä olet löytänyt ystäviä?

Kuinka kauan olette tunteneet?

Missä sinulla on ystäviä? Porissa/ Suomessa/ maailmalla?

Onko sinulla luotettavia ystäviä, joihin voit turvautua kaikissa tilanteissa?

MIELEN HYVINVOINTI JA JAKSAMINEN

Mikä elämässäsi on hyvää?

Puuttuuko sinulta jotain tai onko joku asia elämässäsi huonosti?

Miten saat aikasi kulumaan, kun olet yksin?

Viihdytkö yksin?

Mitä yleensä teet yksin?

Mitä teet, jos sinulla on paha mieli tai stressiä?

Keneltä aikuiselta saat apua tai tukea tarvittaessa?

Onko sinulla perheenjäsenten lisäksi muita aikuisia, joille voit puhua?

Mikä tuo sinulle iloa elämään tällä hetkellä?

Mitkä asiat surettavat tai huolettavat sinua tällä hetkellä?

Onko sinulla kokemusta päihteiden käytöstä?

Käytätkö itse?

Oletko nähnyt muiden käyttävän?

TULEVAISUUS

Mistä haaveilet?

Mitä haaveen toteutuminen vaatii?

Miten voisit saavuttaa haaveesi?

Mikä voisi vaarantaa haaveen toteutumisen?

Missä tarvitset apua?

Mikä sinua huolestuttaa tai pelottaa tällä hetkellä Porissa tai maailmalla?

Näetkö tulevaisuudessa jotain uhkia?

ME-TALON HAASTATTELU PORILAISILLE 7. LUOKKALAISILLE

KEVÄT 2018

HAASTATTELU NUMERO: _____

KOULU: _____

ASUINALUE: _____

IKÄ: _____

SUKUPUOLI: _____